

M. NACHT

**DEN REVOLUTIONÆRE
BEVÆGELSE I RUSLAND**

HISTORISK SKITSE

OVERSAT AF
ROLF HAMMER

KØBENHAVN
SIEGFRIED MICHAELSENS EFTF.

1905

Forord.

I disse dage banker tusinder af hjerter i takt med det russiske folk i dets haarde kamp for friheden. Et i historien eksempelløst myrderi af værgeløse maatte til for at gøre det af med den naive tro paa Zarens gode vilje, som lige til det sidste havde besjælet den store uvidende masse i Rusland. Er befrielsens time kommen, eller vil revolutionen endnu en føje tid blive forhalet ved et fornyet rædselsregimente? Det er vanskeligt at sige, alle klasser er denne gang med i kampen, generalstrejken staar for døren, finner og polakker rører paa sig, og soldaterne i Kuropatkins hære gør mytteri. Men vindes sejren ikke denne gang, vil kampen fortsættes, bitrere og grusommere end nogensinde!

For at lette forstaaelsen af denne utrættelige og heltmodige kamp for friheden, fremføres dette lille skrift for danske læsere.

De, der vil gøre sig bekendt med den revolutionære bevægelses historie i sine enkeltheder, henvises til følgende bøger, af hvilke de to sidstnævnte findes i dansk oversættelse:

Alphons Thun: »De revolutionære bevægelers historie i Rusland.«

P. Axelrod: »Udviklingen af den social-revolutionære bevægelse i Rusland.«

Stepniak: »Det underjordiske Rusland.«

P. Kropotkin: »En anarkists erindringer.«

Oversætteren.

Den revolutionære bevægelse i Rusland havde ligesom de fleste politiske bevægelser i det 19de aarhundrede sin rod i den store franske revolution. Napoleons krige havde bragt Rusland i berøring med den vestevropæiske særlig den franske kultur og skaffet de ny idéer, som kom til udtryk i revolutionen, indpas i det halvasiatiske land. Disse idéer blev nu modtaget med begejstring af de kredse af befolkningen, lærde, kunstnere og officerer, hos hvem bevidstheden om deres menneskeværd og trangen til frihed var levende, og de blev ivrigt diskuteret og udbredt af de mest fremragende mænd i datidens videnskabelige og litterære verden. En militæropstand, som i aaret 1826 blev organiseret af Pestel for at fremtvinge en konstitution, den saakaldte decabristernes opstand, blev dog undertrykt, og lederne, Pestel, Murawiew, Rylejew o. a., nogle af Ruslands bedste mænd, blev henrettede. Dødsstilhed herskede nu i Rusland ligesom i de andre lande af Evropa, og først revolutionsbevægelserne i aaret 1848, som bragte alle de evropæiske troner til at vakle, formaaede at ryste sindene op af dvalen. Om Petraschewski, en embedsmand i udenrigsministeriet, samlede der sig en gruppe af mænd, bl. a. den berømte forfatter Dostojewski, som tildels bekendte sig til Fouriers socialistiske teorier. Men de fleste af disse blev dog allerede i 1849 fængslede, dømt til døden og endelig benaadede med livsvarigt tvangsarbejde.

De socialistiske idéer var imidlertid efterhaanden naaet til Rusland, men først da den grusomme Nikolaus I. var død – den kronede idiot, som Kropotkin kalder ham – og den efter rygtet liberale Alexander II. besteg tronen (ny regenter har som bekendt altid ord for at være liberale), kunde disse idéer naa ud fra de lærdes lille kreds for først og fremmest at vinde tilhængere i de dannede klasser, saa meget mere som de betydeligste mænd be-

gyndte at gøre propaganda for socialismen. En af disse mænd var den berømte sociolog Tschernyschewski, en anden kritikeren Dobrolubow, endvidere de landflygtige digtere Alexander Herzen og Ogarew, som fra aaret 1857 fra deres eget trykkeri i london udgav det første frisindede russiske blad „Klokken“, der øvede en overordentlig betydelig indflydelse paa hele den offentlige mening i Rusland.

De frisindede elementers første forlangende var ophevelsen af livegenskabet. I Aaret 1861 gav Alexander II. endelig efter, af frygt for en almindelig bondeopstand, og skænkede bønderne „friheden“. Men hvad man gav dem med den ene haand, tog man med den anden. For den jord, man overlod dem, maatte de udrede saa uhyre store afgifter og skatter, at de hurtigt sank ned i en langt større elendighed end før. Som følge af disse forhold tabte socialisterne al tillid til Zarens gode vilje og begyndte en energisk kamp imod ham. Allerede i aaret 1863 dannedes foreningen „Land og frihed“, som dog af forskellige grunde ikke fik nogen større udbredelse. Samme aar indtraf nemlig polens opstand.

De betydeligste russiske socialister Bakunin, Herzen og mange andre viste aabent deres sympati for Polen og havde i lang tid den offentlige mening paa deres side. Men denne slog snart om og vendte sig mod Polakkerne og dermed ogsaa mod deres venner. De politiske forfølgelser begyndte paany, Tschernyschewski og mange af hans venner blev fængslede og dømt til tvangsarbejde i Sibirien. Der indtraadte nu i den socialistiske bevægelse en stilstand, som med kortvarige afbrydelser varede ved fra 1863 til 1872.

Blandt ungdommen havde der imidlertid udviklet sig en ny bevægelse, en revolutionær bevægelse paa aandeligt grundlag, nihilismen. De ivrigste forkæmpere for denne bevægelse var forfatterne Pissarew og Saizew, som udbredte deres anskuelse gennem bladet „Det russiske ord“. Nihilismen — ordet blev fra først af brugt af Turgeniew i hans berømte roman „Fædre og sønner“ — tilstræbte en tilintetgørelse af det fra fædrene overleverede paa alle omraader, i første række det religiøse og filosofiske, i anden det sociale, politiske og økonomiske. Overfor religionen forfægtede de Feuerbachs, Darwins, Buckles og Büchners lære, overfor familiens og ægteskabets lænker, det fri forhold mellem kønnene og kvindens fulde frihed og selvstændighed.

Denne bevægelse maa ikke forveksles med den senere terrorisme, hvis tilhængere man i reglen fejlagtig benævner nihilister. Nihilismen var ingen politisk bevægelse, men snarere en filosofi, en ægte anarkistisk filosofi, hvis grundsætning var denne: „bøj dig ikke for nogen om end nok saa hellig avtoritet, antag intet princip som ikke er retfærdiggjort af fornuften“.*)

Da hændte der i aaret 1866 en begivenhed, som var af stor betydning for den revolutionære bevægelses udvikling. Den unge student Karakosow, medlem af det hemmelige forbund „Helvede“ løsnede nogle skud mod Zaren for ved denne gerning at opflamme folket og ved sit eksempel give signal til en almindelig folkeopstand. Attentatet mislykkedes ganske vist, Karakosow blev henrettet efter grusomme pinsler, men det maal, som foresvævede martyren, blev dog delvis naaet, som end kun indirekte. Politiet begyndte at forfølge nihilisterne, og resultatet af denne razzia blev, at studenterne, som hidtil havde holdt sig borte fra politiken, blev drevet i armene paa socialisterne til kamp mod regeringen.

Den første lejlighed, som bød sig, var Netschajews sammensværgelse i aaret 1869. Denne dygtige organisator, hvis anskuelse var en blanding af bakunistisk-anarkistiske, og blanquistisk-terroristiske idéer, lykkedes det at grunde hemmelige studenterforbund i St. Petersborg og andre byer; ved sine mange mystifikationer og hensynsløsheder gjorde han dog sagen skade. Bakunin, som i begyndelsen understøttede ham, opdagede først for sent hans tvetydige færdsel, han erkendte, at Netschajew kun havde benyttet sig af ham som værktøj, og skilte sig derfor fra ham, idet han gentagne gange betonedede sin uvilje imod Netschajews centralistisk-jesuitiske fremgangsmaade.

Denne sammensværgelses sørgelige afslutning havde dog ét gode. Den gav de senere revolutionære mistro til enhver centralistisk organisation. Hele sammensværgelsen, som endte med fængsling af samtlige deltagere og dommen over Netschajew 1872 til livsvarig cellefængsel i den berygtede Peter-Paulsfæstning, var dog kun en episode. Den egentlige socialistiske bevægelse, herunder ogsaa indbefattet anarkismen, begyndte først i aaret 1872.

Kort i forvejen skrev Peter Lawrow, forhen professor ved krigsakademiet, en bog: „Historiske breve“, hvori

*) Kropotkin: »Anarkistisk moral.«

han udviklede, at det var intelligensens pligt at træde i skranken for kulturens fremskridt og for den arbejdende klasses befrielse og paa denne maade betale sin store gæld til folket. Hans ord havde ikke lydt forgæves; sindene kom i bevægelse; ungdommen følte trang til at virke; den vilde være til nytte for folket, vilde tjene det, men vidste ikke hvorledes.

Mange studenter begav sig, dels for at fortsætte deres studier, dels for nærmere at lære den moderne arbejderbevægelse at kende, til Vesten, særlig til Zürich, hvor hovedlederne af den russiske socialisme opholdt sig. Dér levede den ovenfor omtalte Lawrow, udgiveren af „Fremad“, som paa grund af sine frisindede meninger var bleven sendt til det indre af Rusland, men atter befriet af Lopatin. Han udtalte den mening, at ungdommen først maatte uddanne og dygtiggøre sig selv, før den begyndte paa agitation for socialismen i folket. Dette lød nok meget smukt og indlysende men maatte i virkeligheden føre til, at studenterne glemte deres idealer over deres „uddannelse“ og først og fremmest arbejdede paa at faa sig en god stilling. Ungdommens revolutionære instinkt gik dog af med sejren, og Lawrow vandt kun faa tilhængere. Den største indflydelse havde den ligeledes i Zürich boende utrættelige forkynder af anarkismen, Michael Bakunin, hvis løsen var: „gaa ud i folket!“ Paa grund af sin berømte fortid — han havde deltaget i næsten alle opstande i aarene 1848—49 og siddet tretten aar i de frygtelige russiske fængsler og i Sibirien — hans mægtige temperament og hans store veltalenhed, lykkedes det ham at vinde alles hjerter og overbevise ungdommen om, at den eneste mulige maade at gøre propaganda for socialismen paa, var at opgive studierne og fuldt og helt at ofre sig for folket, leve sammen med det paa mark og i hytte, arbejde sammen med det paa værksteder og i fabriker, oplyse det og forberede det til den sidste kamp.

Den russiske regering selv fremskyndede imod sin vilje den bogstavelige udførelse af den af Bakunin foreslaede plan. Da den nemlig saa emigranternes indflydelse paa studenterne, befalede den dem øjeblikkelig at vende tilbage til Rusland. Efter deres hjemkomst optog de straks kampen for virkeliggørelsen af deres idealer.

Der opstod nu flere grupper, som ad forskellige veje stillede mod det samme maal. Lawrows tilhængere stræbte, tro mod deres mesters lære, først og fremmest efter at

tilegne sig saa megen kundskab som mulig og indskrænke sig forøvrigt til den fredelige agitation mellem byarbejderne. Da deres teorier i praksis gik ud paa at lægge hænderne i skødet og afvente samfundets gradvise opløsning, lykkedes det dem ikke at vinde indflydelse hverken paa studenterne eller arbejderne, og allerede i aaret 1876 var de fuldstændig forsvundne.

Den vigtigste gruppe, den, hvorfra de senere og betydeligste førere for den revolutionære bevægelse fremgik, var Tschajkowzjerne, som fik sit navn efter deres aandelige leder, studenten Nikolaus Tschajkowski. Fra først af var det meningen, at der kun skulde agiteres mellem studenterne for at vinde dem for sagen, men under indflydelse af Sofie Perowskaja besluttede man sig dog snart til at begynde en livlig propaganda mellem bønderne og arbejderne, kort sagt „at gaa ud i folket“.

I nær forbindelse med Tschajkowzjerne stod Bakunisterne, som især var virksomme i Sydrusland. Deres opgave var at fremkalde revolter og uroligheder blandt bønderne, men de havde ikke rigtig held med sig paa grund af deres ringe antal.

Propagandaen var af forskellig art. Nogle drog fra landsby til landsby for at lære folket at kende, holde taler hist og her og udbrede skrifter. De var naturligvis forklædt som bønder, da den russiske bonde har mistro til ethvert evropæisk klædt menneske og — til dels med rette — betragter det som sin fjende og udbytter. Fredsdommeren Kowalik, som havde ofret sagen hele sin formue (40,000 rubler), berejste ni provinser; de forhenværende officerer Rogatschew og den berømte Sergei Stepniak-Krawtschinski, forfatteren til „Det underjordiske Rusland“, gennemvandrede hele landet som brændehuggere og savskærere, overalt oplysende og agiterende. Heller ikke kvinderne lod det mangle paa mod og opofrelse, ja mange f. eks. Sofia Perowskaja, Barbara Batuschkowa og Natalie Armfeld — alle stammende fra det højeste aristokrati — virkede ofte med meget større held end deres kammerater blandt mændene.

Andre igen slog sig ned paa bestemte steder og grundede i landsbyer og købstæder forretninger og værksteder, som tillige dannede en slags arsenaler for agitationen. Her blev der opbevaret bøger, flyveskrifter, nøgler til chifferbreve o. s. v.

For agitationen blandt bønderne glemte man dog

ikke byarbejderne. Scheljabow – nogle aar senere sjælen i det terroristiske parti – virkede blandt fabrikarbejderne i Odessa, Axelrod i Kiew, Peter Kropotkin, den berømte videnskabsmand og forkæmper for anarkismen, virkede to aar igennem 1872–74 utrættelig under navnet Borodin mellem arbejderne i St. Petersburg, indtil han blev udspioneret af politiet, fængslet og indespærret i det frygtelige Schlüsselburg, hvor han vilde være levende begravet hvis ikke hans venner bl. hvilke Stepniak efter to aars forløb (1872) havde hjulpet ham til flugt.

Denne propaganda, som begyndte i aaret 1872, og som blev gennemført med en idealisme og en begejstring, som er uden sidestykke i folkens historie, var efter tre aars forløb (1875) ved at ebbe ud. Aarsagerne til de daarlige resultater maa søges i forskellige omstændigheder. Socialisterne var unge, fremfusende, overvurderede deres kræfter og idealiserede bønderne; de færreste af dem var fortrolige med folkets livsbetingelser og anskuelser. Paa grund af den uforsigtighed, som de viste ved valget af venner og fortrolige, blev ikke sjælden hele foreninger angivet for politiet. Ja, der forekom endog tilfælde, hvor bønderne selv fængslede agitatorerne og overleverede dem til gendarmerne, da regeringen gennem poperne havde ladet udsprede, at studenterne arbejdede for genindførelse af livegenskabet. Agitationen gennem pjaser og blade blev ogsaa meget besværliggjort af den grund, at de fleste af bønderne overhovedet ikke kunde læse.

Alligevel blev agitationen ikke ganske uden resultat; de bedste vidnesbyrd derom er de taler, som bønder og arbejdere holdt for retten i processerne mod de 50 og mod de 193 i aaret 1877, taler saa fulde af begejstring og forstaaelse, at f. eks. de, som bonden Alexiejew og smeden Malinowski holdt, endnu den dag i dag er udbredt som agitationspjaser.

I løbet af disse tre aar var over 3000 mænd og kvinder gaaet ud i folket, men de fleste blev dog efterhaanden fængslede af politiet og organisationen ødelagt.

Som følge af disse forhold kom socialisterne til den overbevisning, at det var umuligt at føre kampen længere under denne form, og gav sig nu i færd med fuldstændig at forandre taktiken.

I stedet for den kosmopolitiske socialisme stillede de paa deres program virkeliggørelsen af folkets egne idealer; den flyvende propaganda blev ganske opgivet, og der blev

lagt vægt paa et længere ophold, en slags kolonisation af de revolutionære blandt folket. Endelig nøjedes man ikke med blot agitation, men organiserede smaa kampberedte skarer og foranstaltede oprør. Det endelige maal for dette parti var dog det samme som for dets forgængere – den anarkistiske socialisme.

Den ny bevægelse havde sine virksomste forkæmpere, først i M. Natanson og efter hans fængsling Alexander Michailow. Partiets organ var det i det hemmelige trykkeri i St. Petersburg udgivne „Land og frihed“, som partiet senere fik navn efter. I nær forbindelse med denne retning staaer Jakob Stefanowitschs sammensværgelse i aaret 1877. Det lykkedes ham i gouvernementet Kiew ved fremvisning af et falskt, kejserligt dokument at organisere bønderne til oprør bogstavelig talt i Zarens navn. Forbundet talte allerede over tusinde mand, og det vilde sikkert være kommet til en alvorlig opstand, hvis ikke et medlem i fuldskab havde forraadt hele sagen i sidste øjeblik. Denne Stephanowitsch plan vilde, ogsaa hvis den var bleven kronet med held, kun have haft en skadelig virkning, fordi den absolut maatte bidrage endnu mere til at styrke Zarens avtoritet, og blev derfor dømt af socialisterne selv. Stephanowitsch blev fængslet, men det lykkedes ham dog snart at flygte; i begyndelsen af 80erne faldt han atter i politiets hænder og blev sendt til Sibirien paa livstid; dér skal han endnu opholde sig.

Nogle af denne bevægelses agitatorer var virksomme paa landet, andre i byerne. De forskellige forhold, hvorunder de levede og kæmpede, førte lidt efter lidt til en bestandig større adskillelse mellem dem, først i taktiske og tilsidst i principielle spørgsmaal, hvilket snart havde en fuldstændig spaltning af partiet til følge.

Grupperne i byerne, som laa i stadig kamp med regeringen og maatte lide under dens grusomme brutalitet, saa sig tvungen til at besvare det hvide rædselsregimente fra oven med det røde fra neden.

De revolutionæres første handlinger var snarere hævnakter, men nu kom man lidt efter lidt ind paa at benytte den systematiske terror (rædsel) som kampmiddel mod regeringen. Denne tanke udtrykte Morosow i pjesen „Død for død“, i hvilken han udviklede, at der overfor en saa barbarisk regering som den russiske ikke gives noget andet kampmiddel end terrorisering af dens repræsentanter. Saalænge socialisterne ikke er i besiddelse

af borgerlige rettigheder i den russiske stat, saalænge der ikke træffes forholdsregler til idetmindste i nogen grad at sikre borgerne imod den utaalelige vilkaarlighed fra administrationens side, saalænge vil socialisterne rette deres kamp imod rigets høje herrer som mod en bande røvere. Selv om ogsaa Morosow udtrykkelig betonede, at terrorismen intet har tilfælles med den sociale revolution og ikke kunde træde istedet for denne, vandt den rent politiske strømning i denne gruppe dog sluttelig overhaand, og socialismen traadte foreløbig i baggrunden. Første punkt paa programmet blev: kamp for en konstitution, en fri forfatning. Dette var aarsagen til det fuldstændige brud mellem de to retninger i aaret 1879.

Terroristerne oprettede deres eget blad, „Folkeviljen“. Den anden gruppe, landgrubben, oprettede ogsaa et blad: „Sort fordeling“.*) Forskellen mellem disse to partier lader sig i korthed udtrykke saaledes: partiet, der sluttede sig til „Folkeviljen“, var politisk-terroristisk, centralistisk, tilbøjelig til at slaa af paa fordringerne; partiet, der samlede sig om „Sort fordeling“ – socialrevolutionært, agitatorisk, føderalistisk, optrædende i lighed med den irske landliga, anvendende terrorismen i fabrikerne og paa de store godser. Denne sidste retning vandt dog ingen nævneværdig indflydelse. I aarene 1878–84 havde terrorismen overvægt.

Den 24de januar 1878 gav den kvindelige student Vera Sassulitsch signalet til denne heroiske kamp, idet hun affyrede sin revolver imod den forhadte politidirektør Trepow i Moskow, fordi han havde ladet en ung socialist Boguljubow, som forøvrigt var ham personlig ganske ubekendt, piske. Denne gærning vakte genlyd i alles hjerter, saa at edsvorneretten, som hun blev fremstillet for, frikendte hende. Efter dommens afsigelse blev hun greben af gendarmerne for administrativt at sendes til Sibirien, men hun blev befriet af studenterne og flygtede til udlandet.

Efter dette skud fulgte der en række attentater mod regeringens forhadte repræsentanter og mange spioner og angivere faldt som ofre for de revolutionære.

Den 14de avgust samme aar dræbte Stepniak ved højlys dag paa en af de mest befærdede gader i St. Peters-

*) Disse ord er udtryk for folkets længsel efter en retfærdig fordeling af jorden.

borg Mesenzew, direktør for den berygtede tredje afdeling (det politiske politi) og opholdt sig endnu to aar i byen, indtil han i aaret 1880 blev nødt til at rejse til udlandet.

Den tanke at dræbe Zaren dukkede først op i aaret 1879. Da meldte sig til eksekutivkomiteen, – hvis mest fremragende medlemmer var Michailow, Scheljabow og Tichomirow, – en lærer ved navn Solowiew og en student Goldenberg. De var begge lige kommen til St. Petersburg fra Charkow, hvor de havde skudt den forrykte guvernør, fyrst Kropotkin*), og de tilbød nu at dræbe Zaren. Det blev besluttet ikke at vælge Goldenberg, da Zarens mord ved en jødisk student kunde fremkalde forfølgelser over hele hans race.

Den 2den april 1876 affyrede Solowiew nogle skud imod Alexander II. uden dog at ramme ham. Nu blev der indført et sandt rædselsregimente under Gurko og Todtleben. Enhver, der blev fangen, blev uden barmhjertighed hængt, bl. a. den vigtigste agitator i syden, Valerian Ossinski. Ja, den 19aarige Rosowski blev henrettet for den „forbrydelse“ at have givet en bekendt et flyveskrift.

At disse grusomheder kun gjorde kampen bitrere og skarpere, er let at forstaa. I november blev der paa samme tid lagt miner under jærnbanelen ved Odessa, Alexandrowsk og Moskow; de mest fremragende revolutionære arbejdede uger igennem i nød og savn, i den mest bidende kulde, staaende i is og dynd til midt paa livet. – Zaren slap i alle tre tilfælde derfra med livet. Kort efter, i februar 1880, sprængte arbejderen Stephan Chalturin spisesalen i vinterpaladset i luften med dynamit. Nogle gendarmer mistede livet, men Alexander II. selv, som netop lige havde forladt spisesalen, blev uskadt.

Mens man nu beskæftigede sig med ny planer og den geniale opfinder Kibaltschitsch, en rutenisk student, som havde stillet sit geni i partiets tjeneste, anstillede ny forsøg med fabrikation af nitroglycerin og bomber, benyttede Scheljabow – sjælen i bevægelsen i St. Petersburg – tiden til at gøre organisationen i denne by endnu mere stærk og kraftig, grunde særlige grupper til agitation i hæren, blandt studenterne og arbejderne og danne

*) Fætter til Peter Kropotkin.

små kampgrupper, hver paa højst ti mand, som til enhver tid var parat til at ofre deres liv for sagen.

Da den 13de marts 1881, som var bestemt til attentatet paa Alexander II., nærmede sig, meldte der sig 47 frivillige, blandt hvilke Scheljabow gjorde sit valg. Lige som den 19de november 1879 blev der ogsaa til den dag forberedt tre attentater. Bogdanowitsch skulde fremkalde en eksplosion foran en osteforretning, Scheljabow havde den opgave at sprænge stenbroen i luften, og paa Nevabroen, som Zaren skulde passere, opstillede der sig 6 bombekastere.

Sofia Perowskaja gav tegn med sit slør. I samme øjeblik kastede Ryssakow en bombe under kejserens slæde, nogle kosakker saaredes, Alexander selv blev derimod ikke ramt, men idet han sprang af slæden og nærmede sig Ryssakow, blev han dræbt af en anden bombe, udslynget af den polske student Hrynjewjezki, som selv blev dødelig saaret af bomben og døde nogle timer efter.

De revolutionæres første maal var naaet, men sejren var dyrekøbt. De ædleste frihedskæmper, de bedste hoveder, lederne for hele bevægelsen, Scheljabow, Perowskaja, Michailow, Kibaltschitsch og andre blev kort efter attentatet grebne og henrettede. Regeringen var i øjeblikket ikke til sinds at gøre nogen som helst indrømmelse; men da socialisterne modtog udfordringen til kamp og iværksatte ny anslag — saaledes blev i aaret 1882 militærguvernøren Strjilnikow skudt af Schelwakow — og forberedte flere, begyndte den at indlede underhandlinger med dem ved mellemmænd i udlandet.

Disse underhandlinger blev dog afbrudte, da der indtraadte flere for partiet „Folkeviljen“ skæbnesvangre begivenheder, saaledes Degajews forrædderi, der blev fremtvungen af regeringen ved at true ham med døden, og fængslingen af Lopatin, hvorved flere hundrede adresser faldt i politiets hænder, og endelig en spaltning i partiet selv, som svækkede det i høj grad. Vel blev der endnu en gang paa Alexander II.s dødsdag 1887 forberedt et attentat paa Alexander III., men det var ogsaa terrorismens sidste opblussen, og efterat der en længere tid havde været fuldstændig stille, vandt den retning mere og mere overhaand, hvis opgave gik ud paa oplysning og organisation af arbejderne.

Dette mangeaarige og langvarige organisationsarbejde,

som udadtil i over ti aar ikke gav noget livstegn fra sig, har dog under indflydelse af den vældige økonomiske udvikling og industriens kolossale vækst givet uventede resultater. Dette viste sig for første gang under kæmpe-strejken i aaret 1896, da alene i St. Petersburg over 200,000 arbejdere nedlagde arbejdet.

I aaret 1899 iværksatte studenterne en almindelig strejke for at afryste politiets formynderskab over universiteterne, og fra nu af kom det til stadige heftigere demonstrationer, da forbitrelsen hos studenterne voksede endnu stærkere paa grund af, at mange af deres kammerater blev tvungen til fleraarig militærtjeneste.

Til sidst gik bevægelsen — i aaret 1901 — over til formelige gadekampe mellem kosakker og studenter i St. Petersburg, Moskow, Kiew og Charkow. Det viste sig her, hvor stor en omvæltning, der i de sidste 20 aar var foregaaet i de arbejdende klasser. De samme befolkningslag, som i 70erne og 80erne havde holdt med politiet mod studenterne, understøttede nu aabenlyst disse og kæmpede i alle byer ved demonstrationerne arm i arm med den studerende ungdom og intelligensen.

Under paavirkning af den fornyede kamp blussede terrorismen atter op. Bogoljepow, som var skyld i studenternes indrullering i hæren, blev skudt af Karpowitsch, og reaktionens fører, Pobiedonoszew, undgik kun ved et tilfælde Lagowskis kugle.

Da regeringen saa, at arbejderne og de dannede klasser gjorde fælles sag med studenterne, søgte den at vinde de sidste for sig ved indrømmelser for derved at skabe uenighed.

Man tilbød dem forenings- og forsamlingsfrihed. Men ungdommen svarede med at forlange lige rettigheder og friheder for alle.

Og atter begyndte i 1902 demonstrationerne og gadekampene talrigere og mægtigere end nogensinde. I hundredevis blev studenter, arbejdere og kvinder mishandlede af de bestialske kosakker. Brutaliteten og grusomheden afskrækkede dem dog ikke eller lammede deres mod, men vakte blot endnu større harme og kamplyst.

En større betydning og udstrækning fik denne kamp, da bønderne, særlig Lilleruslands bønder (Rutenerne og Ukrainerne) endelig vaagnede af deres tusindaarige dvale og drevet af nød og fortvivlelse rejste sig

Men ny tropper blev udkommanderet. og et frygteligt blodbad blev anrettet mellem bønderne. Kosakkerne fejrede rene orgier af dyrisk grusomhed. De brød ind i bøndernes hytter, røvede og plyndrede og voldtog deres hustruer og døtre. Guvernøren i Charkow, fyrst Obolenski, lod hundreder af fanger piske, hvorved mange maatte lade livet under knutten.

De forskelligste rygter var i omløb blandt bønderne, men i dem alle optraadte studenterne som folkets befriere. Hist og her spøger den gamle historie endnu, at Zaren gerne vilde hjælpe bønderne, men at ministrene, adelen og den hellige synode hindrede ham deri. Dog blev der ogsaa fortalt, at Zaren og studenterne havde sluttet sig sammen for at befri de undertrykte. Ogsaa andre fortællinger gik fra mund til mund, saaledes følgende: studenterne, d. v. s. særlig kloge folk, som nød undervisning paa højere anstalter, har nu funden den rette sandhed. Da regeringen ikke duer længere, har de besluttet at afsætte den. De vil skaffe orden i sagerne, at det kan blive godt for alle. De kalder bønder og arbejdere til hjælp. Bønderne var mange steder ved at gøre oprør, og alle vilde maaske have sluttet sig til dem, naar blot soldaterne ikke havde været saa dumme at skyde paa deres egne brødre“

Af alle disse fortællinger ser man, at troen paa Zaren, denne uovervindelige hindring, som alle revolutionære bevægelser maatte strande paa, lidt efter lidt forsvinder og giver plads for en fornuftig forstaaelse af tingene.

Regeringen fortsatte imidlertid med sin brutalitet og sine piskninger af fanger, og terroristerne svarede med attentater. Atter blev der skudt paa Trepow i Moskow, men uden held. Kort efter, den 14de april 1902, dræbte Balmachew, en student fra Kiew, indenrigsministeren Scipiagin, og de revolutionære socialister, som havde dannet en stærk organisation og var i besiddelse af flere hemmelige trykkerier, udsendte et opraab, som klart og fyndigt maler os stemningen hos alle frit tænkende mennesker. Det hedder deri:

„Rusland gennemlever en mørk historisk nat, en tid med kamp paa liv og død. Der gives ikke en krog af livet, som ikke besudles af reaktionens smuds. Alle, som forsvarer menneskelighed og retfærdighed, straffes med død og forvisning. Alt bringes som offer til absolutis-

mens moloch — sult, taarer og jammer. Det levende begravede rusland rører sig under gravstenen, det bønfaller om liv og frihed, og svaret er knut og fængsel. Rædslen lammer hjertet, og fortvivlelsen over fædrelandets fremtid fylder sjælen; uvisnelig er den helts ære, som i denne tunge tid indgyder folket tro paa sandhedens sejr og oplyser denne mørkets og fortvivlelsens nat med sin heltedaad. Ogsaa vort liv skaber helte. Den 15de april er indenrigsministeren bleven dræbt. Det skete i frihedens navn, i det navn, som alene fylder livet og giver det værd og betydning. Han maatte dø, fordi han havde besudlet livet. Det var gengældelsen for hans forfølgelse af den menneskelige tanke, for hans nedtrampen af menneskerettighederne. Det var svaret paa knutten, sat i højsædet. Det var hævn for forvisningen af Ruslands bedste mænd, for myrderierne paa gaderne. Det var svaret paa selvmordene i fængslerne, paa alle de ydmygelser og forhaanelser, vore brødre har lidt. Naar fædrelandet, som endnu er i slaveri, engang udtaler ordet: „bliv lys“, da vil det ogsaa med stolthed mindes sin helt og optegne hans heltedaad paa historiens blade.“

Paa den anden side søgte regeringen ved de haardeste forholdsregler — piskning og henrettelse af de fangne — at blive herre over bevægelsen, men naturligvis med lige det modsatte resultat, da grusomhederne blot fremkaldte ny hævnere og martyrer, som f. eks. Hirsh Lekuch, som i maj maaned skød paa guvernør Wahl i Wilna.

Denne guvernør havde ladet sine soldater overfalde arbejdernes majdemonstration og bagefter ladet en mængde mænd og kvinder piske, blandt dem Lekuchs søster. Overalt i Rusland blev iøvrigt majdemonstranterne fængslede og piskede. I samme maaned rasede der frygtelig hungersnød mange steder i Rusland, værst var det i guvernementerne Tomsk, Charkow og Poltava, hvor bønderne i fortvivlelse brød statens kornmagasiner op og røvede kornet. Men soldaterne og navnlig kosakkerne rasede frygtelig imod dem med mord og piskninger og voldtægt, og staten gav 800,000 rubler i erstatning til godsejerne. Kort efter udstedtes en dagsbefaling til tropperne, hvor det bl. a. hed, at de ikke maatte indlade sig i samtale med mængden, at de ikke maatte skyde over hovederne paa folket og ikke undlade at tage sigte, men at de skulde bruge deres vaaben paa deres foresat-

tes befaling med iver og samvittighedsfuldhed. Dette tyder paa, at soldaterne undertiden nægtede at skyde paa folket. Den gamle frihedskæmpe Tolstoy rettede i anledning af bondeurolighederne et brev til Zaren, hvori han i stærke udtryk tillagde ham ansvaret for myrderierne.

De revolutionære socialistiske foreninger laa ikke paa den lade side. Attentaterne fulgte slag i slag. Der opdages en velorganiseret sammensværgelse blandt marinematrosener i Sebastopol og der fandtes en mængde brochurer, særlig Tolstoys „Brev til en oversergent“. Generalguvernøren i Lodz myrdes ved revolvereskud af to studenter, og der sker et nyt attentat paa Obolensky i Charkow. De revolutionære komiteer udsendte snart opraab til arbejderne, snart cirkulærer til de forskellige regimenters soldater, snart til officererne, hvori de trues med hævn, fordi de havde befalet soldaterne at skyde paa folket. Forvisningerne til Sibirien hjalp ikke regeringen, dels fremstod der stadig ny oprørere til erstatning for dem, der gik bort, dels stiftedes nu det sibiriske socialistiske samfund, som udfoldede en livlig virksomhed, fremkaldte oprør og udbredte brochurer.

Aarene 1903 og 1904 har været en fortsat række af kampe paa alle punkter, mere ihærdig end nogensinde. strejker, oprør og attentater har saa at sige hørt til dagens orden. Men overalt er de slaaet ned med væbnet haand, og grusomme straffe er fulgt efter. Overalt er der utilfredshed og gæring, hvert øjeblik finder der studenteruroligheder sted, ja selv officerer slutter sig til bevægelsen. Saaledes udstedtes et revolutionært opraab fra officersforbundet, og enkelte officerer vægrede sig ved at lade skyde paa arbejderne. Den 28de maj var en slags mærkedag, idet regeringen af frygt eller for at vinde arbejderne for sig gav dem lov til at vælge tillidsmænd for at forhandle med arbejdsgiverne paa arbejdernes vegne – den første anerkendelse fra regeringens side af fagforeningerne.

Det sidste aars begivenheder er i saa frisk minde for alle, at blot enkelte vigtige begivenheder skal nævnes. Af alle de mange attentater, der blev begaaet paa guvernører og politiembedsmænd rundt om i Rusland, var mordet paa Plehwe uden sammenligning det betydningsfuldeste. Den ny indenrigsminister sagdes at nære liberale anskuelser, men foreløbig blev det kun ved rygterne. Og urolighederne antog mer og mer en truende karakter,

særlig paa grund af det ringe held, Rusland havde i krigen med Japan. Allerede tidligere var der misfornøjelse med udskrivningerne, ikke blot hos finner og polakker, men overalt i Rusland, hvor nu reservesoldaterne ligefrem protesterede mod at blive slæbte afsted til slagterbænken derovre i asien. Denne utilfredshed gav den revolutionære bevægelse vind i sejlene. Tolstoys brev til „Times“ imod krigen, hvoraf de revolutionære først havde faaet en afskrift, blev udspreedt i over hundrede tusinde eksemplarer, og der udbrød ligefrem oprør rundt om, navnlig i Polen, hvor Warchau blev erklæret i belejringstilstand.

Da skete der en vigtig begivenhed. Indenrigsministeren indkaldte alle Ruslands semstvoer (en slags amtsraad) til et offentligt møde i St. Petersborg den 22. nov. 1904 for at fremsætte forslag til reformer.

Dette skridt gav stødet til et vældigt røre ogsaa i liberale kredse, og overalt i riget blev der holdt møder og vedtaget adresser, der i tilslutning til semstvoernes delegerede gik ud paa at forlange en fri forfatning. Nogle dage efter kom svaret – et manifest fra Zaren, fuldt af uklare talemaader og halve løfter ved siden af hævdelsen af sin selvherskermagt. Og saa blev der endda intet gjort af det, der blev lovet.

Endnu var folkets ubegribelige tillid til Zaren ikke forsvundet, men anført af præsten Gapon drog arbejderne i St. Petersborg med deres kvinder og børn i store mængder op foren vinterpaladset for at forebringe deres klager for Zaren. De udtalte: giv os lov til at dø hellere end at leve livet i elendighed og undertrykkelse. Og Zaren gav dem lov til at dø. Som faar, der føres til slagterbænken, blev de af kosakkerne dreven sammen og myrdede, mænd, kvinder og børn. Hvordan begivenhederne videre har udviklet sig, ved alle. I øjeblikket triumferer reaktionen, men i masserne gærer og syder det. Det forfærdelige blodbad har for steds tilintetgjort troen paa Zaren, og vakt et luende had til regeringen og militærmagten. Og bevægelsen kan ikke stanses. Før eller senere vil den give folket sejren i hænde.

Den nuværende situation, de revolutionæres vældige kamp karakteriseres bedst ved følgende ord, som Kropotkin skrev allerede for ca. 20 aar siden:

„Mænd af hjertet, som ikke blot vil tale, men ogsaa handle; rene karakterer, som foretrækker fængsel,

landsforvisning og død fremfor et liv i strid med deres grundsætninger; dristige naturer, som ved, at man maa vove for at vinde — saadan er de dødsdømte pionerer, som aabner kampen, længe før masserne er modne, som kækt løfter oprørets fane og kræver deres ret med vaaben i haand. Midt under klager og endeløse diskussioner udføres der af en eller flere en oprørske daad, som faar hjerterne til at banke.

Maaske er massen først en stund ligegyldig og tror de kloge, som finder gerningen „forykt“, men snart tiljubler de de forrykte bifald og efterligner dem. Mens de første fylder tugthusene, er der allerede andre, der fortsætter deres værk. Krigserklæringerne imod det nuværende samfund, de oprørske gerninger, hævnakterne forøges. Den almindelige opmærksomhed bliver større, de ny tanker trænger ind i hjerterne og vinder fler og fler tilhængere. En eneste heltedaad gør i et par dage mer propaganda end tusinde brochurer. Regeringen værger sig, den raser uden barmhøjertighed, men det har blot til følge, at der svares med ny attentater, og at oprørerne drives til det yderste. Det ene attentat dra-ger det andet efter sig; modstanderne slutter sig til oprøret; regeringens medlemmer bliver indbyrdes uenige; grusomhed tilspidser kampen; indrømmelser kommer for sent; revolutionen bryder løs.“

J. I.
I. I. IPSEN

REVOLUTIONEN I RUMPENHEIM

WOEL'S BOGHANDEL
CAI M. WOEL
KØBENHAVN 1922

J. I.
I. I. IPSEN

REVOLUTIONEN I RUMPENHEIM

WOEL'S BOGHANDEL
CAI M. WOEL
KØBENHAVN 1922

FORORD

I den lille Bog Breve fra Utopister har Rava Chol og hans Landsmænd fortalt om deres Syn paa det saakaldte civiliserede Samfund, og om hvordan de selv lever under helt andre Forhold i Utopia, som vi kender saa lidt til skønt det ikke er længer borte end at vi snart burde give os til at studere det. Her skal nu berettes om hvordan det gik Rava Chol efter at han var bleven udvist fra Danmark som samfundsfarlig og i Verdenskrigens sidste Aar paa Rejsen hjem kom gennem Tyskland, just som dette gamle Rige faldt sammen. Fortællingen om hans Oplevelser har vi fra den udmærkede Professor som ogsaa hjalp os til Breve fra Utopister; under en Studierejse med Understøttelse fra Carlsberg Fonden og med det Formaal at studere Hovedstrømningerne i Rumpenheim kom Professoren ved et Tilfælde i Besiddelse af en af Rava Chol ført Dagbog, der var bleven beslaglagt og hengemt i Politiets Kriminalrets Bibliotek sammen med andre Dokumenter vedrørende Revolutionen i Rumpenheim. En Oversættelse af denne Dagbog forelægges herved for Offentligheden uden nogensomhelst Kommentar.

STATSBIBLIOTEKET

I AARHUS

WOLFFS BOG- og
Papirhandel
København 1855

Nov. 1918.

I Dag ankom jeg til Rumpenheim. Da jeg ved Grænsen viste mit Pas frem til en Mand i Uniform — Halvdelen af Menneskene i Evropa er uniformerede — syntes han hverken at kende Danmark, hvorfra jeg kom, eller Utopia, hvortil jeg skulde; han antog dem vistnok begge for tyske Kolonier der var gaaet tabt ved Krigen, thi han sagde kun disse Ord: Gott strafe England!

Kongen af Rumpenheim er lige bleven afsat. Hvorfor man gjorde det staar mig ikke helt klart, thi Befolkningen havde i mange Aar forgudet ham og hans Familie; men man maa pludselig være kommen til den Erkendelse at Kongedømmet er skadeligt.

Nogle Toldsoldater undersøgte mig igen ved Ankomsten til Hovedstaden og eftersaa mit Pas; enhver Rejsende anses paa Forhaand for Smugler eller samfundsfarlig, thi i dette Land hvor alle er Statsborgere mistror man alle for at ville bedrage og omstyrte Staten. Jeg tog ind paa Hotel Kongen af Rumpenheim. Senere maatte jeg møde paa Politistationen og fik nogle Papirer som gav mig Lov til at købe Fødevarer. Saadanne Papirer gaar for at være Tegn paa ordnede Tilstande.

Her er i Tusindevis af Husvilde og Arbejdsløse; Kapitalen strejker. Det kan for Tiden ikke betale sig at bygge Huse, og man bygger ikke Huse i Rumpenheim af Hensyn til om der trænges til dem, men af Hensyn til om det kan betale sig. Der skal tjenes Penge paa de Husvilde ligesom der skal tjenes Penge paa de Arbejdende. En højst besyn-

derlig Produktionsmaade men som alle Rumpenheimere finder selvfølgelig.

— — —

Mange ønsker allerede Kongen tilbage. De fortryder at de har jaget ham bort, og dette er smukt og rigtigt; men de har overset at hans Tilbagevenden ikke vil forandre noget i de Tilstande som hersker over dem. Kongedømmet er et af de mange Slagord der løber rundt og fritager disse Mennesker for at tænke; Republikken er et andet. Og ud fra hver sit Slagord smiler den ene overlegent ad den andens Mening. Ethvert politisk Parti tror at det sidder inde med hele Sandheden, eller dog det væsentligste af den; enhver Politiker mener at han kan forbedre Samfundet, skønt han ikke er andet end »en Mand der gror i Partiets Urtepotte«. En berømt Evropæer*) har sagt:

»Den største Ulykke vi nu er ved at skabe for hinanden er at alting skal være uniformeret og alt i samme Uniform. Det er Tidens store Misforstaaelse. Menneskene ser ikke at alt som er ulige betyder en Værdi. Ulige Religioner, ulige Statssystemer, ulige Filosofier og ulige Kunstretninger, alt hvad de kan nævne sfaar som et Plus i Udviklingen naar det er uligt noget andet. Uligheden er et af Midlerne til at vinde Sandheden, saasandt som Sandheden ikke er én. Det tror Menneskene ulykkeligvis. Men Sandheden er hundrede.

Deraf kommer Elendigheden. Hvis ethvert Folk, som ethvert Individ, fik Lov til at uddanne sin Kultur, sin Rigdom og sin Fattigdom, saa vilde alle være ens stillede i den rette Forstand.

Hvormange forstaar dette Synspunkt? Se nu Kommunismen i Rusland. Hvad i al Verden kunde det gøre at Rusland blev kommunistisk? Hvorfor ikke? Hvis det passer i Rusland saa lad dem gennemføre det. Men aldrig saa snart begynder de, før de ogsaa vil paatvinge os andre denne

*) *Verner von Heidenstam.*

Idé. Men saa falder jo med det samme hele Tankegangen. Al Idealismen, alt det som for Rusland er det bærende i Systemet afløses af den Tvangsidé at vi andre skal tænke paa samme Maade. Saa er det jo klart at Idealismen styrter til Jorden. Tænk hvis Evropa vilde paatvinge Rusland den klassiske Kultur. Enhver kan vel se at Resultatet paa Forhaand er givet. Det er haabløst.

Nej, Verden skal være mangfoldig. Hovedsagen er: aldrig at nøjes med én Retning, én Skole. Nej, Tusinder af Skoler og lad det saa bære eller briste for den enkelte. Men lad os aldrig leve efter ens Program.«

At Lykken skabes gennem den Enkelte er ikke gaaet op for Rumpenheimerne. De synes at afsky selvstændig Tænkning. Naar jeg fortæller dem om Utopia, hører de forbavset til og fatter ikke at det er Tilstande som dem i Evropa der har skabt Utopia. Vi Utopister er ikke andet end Europas Fremtidsmennesker; og som Evropæerne lever nu, saadan levede vi for Aarhundreder siden, de er vor Fortid.

— — —

I Dag er jeg flyttet ind hos en Arbejderfamilie. Manden er Tilhænger af den sociale Revolution; men han har ikke tænkt nærmere over hvad Revolution vil sige, han har blot optaget Slagordet Proletariatets Diktatur. Det er meget gammelt, og Diktaturet vilde være fortræffeligt hvis Proletariatet var det. Her ligger netop Fejlen ved alle Diktaturer; der er til syvende og sidst ingen hvem man kan betro et Diktatur. Og der er paa den anden Side ingen som vil finde sig i det.

I Nat er der bleven skudt flere Steder i Byen. Ingen vidste i Morges hvorfor; men man gav det et Navn og sagde at det var Revolutionen, uden at mene noget bestemt med det. Disse Mennesker er besynderligt uklare i hvad de siger og hvad de foretager sig; sandsynligvis har det været et ganske tilfældigt og planløst Skyderi. For at gøre Revolution maa man vide hvad man vil, og det er der ingen der ved her. Den mærkeligste Forklaring jeg har hørt er at man

vil indføre den socialistiske Stat; thi Staten har man allerede, alt i dette Land er Stat, og en Stat kan ikke være socialistisk, eftersom Socialismen er Socialisering, Afskaffelse af Statstvungen og Indførelse af det stedlige og sluttelig personlige Selvstyre: Kommunisme og Anarki, to Fremmedord der tilsammenlagte betyder Fællesskab uden Herrer over sig.

— — —

Der er bleven dræbt en Snes Mennesker forrige Nat, mest Soldater og Arbejdere. For de første hører det med til Professionen, og de sidste er gennem deres Organisationer opdraget til Soldater. Saadanne uniformerede Mennesker ved aldrig hvorfor de slaas; ingen har endnu kunnet forklare hvad det drejede sig om denne Gang, men det var vel et Udslag af den forbittede Uenighed som Produktionsmaaden hver Dag skaber; den ene Part er interesseret i højere Løn og lavere Priser, den anden Part i det stik modsatte, en vil have Frihandel, en anden Toldbeskyttelse, Republikanere raser mod Monarkister, og ud fra dette System bages hvert Brød og bygges hvert Hus. Der er ikke en Gang fælles Interesse mellem Mænd og Kvinder, de sidste underbyder de første, Flertallet af Kvinderne er sunkne ned til at være Lønarbejdere, hvad de naivt betragter som en Fordel ligesom det at synke ned til at blive Vælgere. Selv Børn trækker for Løn og deltager i det organiserede Slagsmaal. En højtstaaende evropæisk Politiker ved Navn *Rathenau* aflægger følgende Bekendelse: »Vor Produktionsmaade er barnlig og primitiv og overladt til Lune, Tilfældighed og Egennytte. Det er en Forblindelse naar et Folk hellere sulter end ændrer sine Arbejdsmetoder.« Denne Mand ser rigtigt, og det vil næppe gaa ham godt.

— — —

Regeringen er falden, ikke paa Grund af de slette Tilstande men efter en Afstemning i Rigsdagen. Alle vigtige Afgørelser træffes gennem Afstemning, det vil sige at Par-

tierne, hvoraf Arbejdernes er i Mindretal, tæller hinanden og lader Tallet regere. Det bliver til et Terningspil om rigtigt og urigtigt, om godt og ondt; der er ingen Sikkerhed for at det Parti som vender de fleste Øjne ogsaa repræsenterer det gode og rigtige. Desuden snydes der. Saadan spilles der nylig Plat eller Krone om Kongedømmet; det blev Plat, men næste Gang bliver det maaske Krone. Vi har ingen anden Maade at afgøre den Slags Ting paa, siger man. Der er imidlertid den Udvej at lade Tingene afgøre sig selv og opgive Afstemningen; men det er altfor simpelt og ligetil for disse Mennesker der lever i det indviklede, i Interesse- og Intrigespillet. Naar Regeringen er stemt ned, stemmer de straks en ny op. Det falder dem ikke ind at regere sig selv. Umuligt, siger de, det kan vi ikke. Og det er desto værre sandt; de er gennem Lønarbejde og Valgret oplærte til at have Herrer over sig alle Vegne. Af Aviserne ser jeg at de allerede har faaet en ny Regering.

— — —

Manden jeg bor hos har taget mig med til et Arbejdermøde. Jeg saa mange Krigsinvalidere og Arbejdsinvalidere; saadan maa det nødvendigvis gaa Soldater og Lønarbejdere. Her var krogryggede Mænd og rynkede Kvinder der var blevet gamle for Tiden; jeg saa unge Mennesker som allerede var mærkede. Intet Spor af at Arbejdet var en Glæde. Talerne var fulde af Had. Og Taabelighedernes Taabelighed, i dette Land hvor Arbejdet hades slaas man om Arbejdet og straffes med Arbejdsløshed. Jeg forklarede dem dette, men bagefter talte de videre om Krig og Løn som om deres Liv og Død for evigt laa indenfor disse to Rammer.

Mødet endte med at man stemte om en Henvendelse til Regeringen hvori det forlangtes at den skulde skaffe Arbejde til alle dem der gik ledige. Det kan Regeringen ikke; men Henvendelsen blev vedtaget. Det falder ikke Folket ind at det kan gøre noget selv; det tyr altid til sine Formyndere. En tysk Socialdemokrat foreslog en Gang at Fangerne skulde have Lov til at vælge deres Vogtere; netop saa højt

gaar de fleste Lønarbejderes Ideal: Ret til at vælge sine Herrer, Valgret i Tvangsarbejdsanstalten Rumpenheim.

— — —

Den nye Regering har offentliggjort et Program hvori det hedder at den vil regulere de opskruede Varepriser. Det er et udmærket Program, siger den Halvdel af Menneskene som har Interesse i lave Priser; det er et elendigt Program, siger den anden Halvdel som har Interesse i høje Priser. Jeg siger, at det er slet ingen Program; thi Regeringen er ude af Stand til at regulere Varepriserne, ganske som den er ude af Stand til at regulere Lønnen. Og selv om den fik Priserne paa Fødevarer, Klæder og andre nødvendige Ting sat ned, vilde det ikke føre til andet end at Lønnen for Arbejderne i de paagældende Fag ogsaa gik ned, hvorved de lavere Varepriser reelt blev det samme som de var i Forvejen: for høje. Konsekvensen vilde være helt at afskaffe Priser og Løn, men det tør hverken Regeringen eller Folket; de holder begge fast ved den gamle Produktionsmaade der er »barnlig og primitiv og overladt til Lune, Tilfældighed og Egennytte.«

— — —

Der begynder at blive Hungersnød. Bønderne beholder deres Fødevarer, Staten har ikke formaaet at skabe Samarbejde mellem dem og Byarbejderne, ligesaa lidt som den har kunnet skabe Samarbejde mellem Kapital og Producenter. En berømt Sanger, som er vant til at blive betalt med store Pengesummer, optraadte nylig paa Nationalteatret for en Sæk Mel, en Kurv Æg og to Kyllinger. Folk kan heller ikke faa Klæder; de gaar uden Skjorter. Der er ingen Papir til Aviserne som derfor maa laves mindre. Og her er fattigt paa Børn. Men nu har Regeringen udstedt en Forordning om Præmiering af Forældre med mange Børn, og Statsministeren har lovet at føre Forsædet ved den første Præmieuddeling. Man frygter nemlig for Mangel paa

Soldater og Arbejdere; der skal drives kunstig Børneavl samtidig med at man ikke kan ernære de Børn man allerede har.

— — —

Her er en Mængde Kirker for dem som tror paa et andet Liv. For ingen tror paa dette, og det er Aarsagen til at det er saa elendigt; man lever i Haabløshed. Det maa være trist at være et evropæisk civiliseret Menneske. Præsterne, som er nogle af denne Civilisations højeste Repræsentanter, har den besynderlige Livsopfattelse at man faar det bedre efter Døden, dog kun et Mindretal, de allerfleste faar det værre. Staten betaler Præsterne og kalder dem Sjælesørgere; de Regerende har Fordel af at de Regerede tænker det mindst mulige paa det Liv de nu lever og det mest mulige paa at Forbedringerne kommer i det næste. At de kun kommer for de bedste Statsborgere er en fortræffelig Ting netop for Staten.

— — —

Det er mig ikke muligt at slippe herfra; Grænsen er spærret for Rejsende og Udvandrere. Det er ogsaa forbudt at føre Kapital ud af Landet; Staten skal bruge den til at trække Skatter af. Hvad disse Mennesker ofrer for at opretholde det bestaaende Arbejds- og Regeringssystem er utroligt. Naar det alligevel en Dag sprænges i Stykker er det ikke deres Skyld; det vil gaa som med en overhedet rusten Kedel hvor Dampen kræver sin Ret uden først at holde Generalforsamling om hvad der skal ske. De mangfoldige Organisationer i Rumpenheim er smaa rustne Interesseorganisationer allesammen; Trykket er blevet for stærkt, nu maa Livet bane sig nye Veje.

— — —

I Nat blev Sogne Styret proklameret fra Hovedstadens Raadhus som gældende over hele Landet. Hvorfor skal saa-

dan noget altid foregaa om Natten her i det gamle Evropa? Det røber en daarlig Samvittighed.

Der hersker den frygteligste Forvirring. Flere af den styrtede Regerings Medlemmer er flygtet over Grænsen. Man vil dog vel ikke indsætte en ny?

— — —

Det er Flertals Socialisterne som har iværksat Revolutionen. De har begyndt Arbejdet paa det nye Samfund med at fængsle Mindretals Socialisterne. Heri er der dog allerede sket en Standsning; der er nemlig ikke Plads til flere Fanger. Samtidig har Revolutions Komiteen proklameret at den vil virke efter de af Karl Marx givne Anvisninger. Dette er højst besynderligt; thi Karl Marx levede for mange Aar siden og kunde ikke have nogen rigtig Forestilling om den Tid hvori vi lever. At han nu graves frem kan alligevel forklares; det kommer af at disse Revolutions Mennesker ikke er mere revolutionære end at deres første Handling er at opstille en Autoritet og straffe dem som ikke tror paa den. Gamle Menneskeracer er Afgudsdyrkere. Det synes som om Evropæerne ikke kan opgive det de kalder de herskende Ideer. Det naturlige er ellers at Menneskene har de Ideer de vil, og kun er fælles om ligefremme Ting som at skaffe sig Føden. Her slaas man baade om Føden og om hvilke Ideer der skal være de herskende. Det kan ikke være galere.

— — —

Min Vært Maskinarbejderen hører til Flertals Socialisterne. Naar vi kommer forbi et Fængsel siger han: Det er godt at man er paa den rigtige Side. Da jeg havde hørt det et Par Gange sagde jeg:

— Men hvis det nu var Dem som sad derinde?

— Ja, svarede han, saa var det altsaa Fangerne som var paa den rigtige Side.

— Magten behøver altsaa ikke at være det samme som

Retten; i Reglen er den Uretten, for Magt demoraliserer, det er vistnok Magten som skal afskaffes.

— Ikke naar det er mig der har den.

Det var ærligt svaret, men enfoldigt. Bag dette Svar ligger hele den Slagsbrodermoral hvori disse Mennesker er indlevede.

— — —

Nogle Venner har faaet mig ind i et Regeringsudvalg til Fremme af den internationale Forbindelse mellem Arbejderne. Jeg vil bestræbe mig for at regere det mindst mulige Folkekommissærerne synes at bestræbe sig for det modsatte, og Hoben har allerede følt sig selv saa evneløs at den har gjort dem til Revolutionens Førere.

Her er dannet en Mængde Organisationer og der var i Forvejen mange. Organisationerne er de Svages Sammenlutninger for at gøre sig stærke, men de beskæftiger sig mest med andres Lykke, de vil skaffe Folk mere Valgret, beskytte dem mod Udbytning, vænne dem til Ædruelighed og meget andet. Dersom man beskæftigede sig noget mere med sin egen Lykke, var der ikke saa megen Anledning til at tage sig af de andres. Men den almindelige Tankegang er at ingen kan gøre noget selv, de skal have Organisationen med; og Organisationen kan heller ikke gøre noget selv, den skal have Flertallet med; paa den Maade ender det altsammen i Parlamentarisme, i »den organiserede Underlegenhed« og Statens Overhøjhed.

Hidtil har man kun gjort Revolutioner mod Staten uden at forandre det bestaaende Stats- og Arbejdssystem. Nyt kan en Revolution i og for sig ikke bringe; thi den kan kun være et Udslag af Tanker som i Forvejen er til Stede, og Tankerne om en anden Produktionsmaade er allerede gamle. Men en Revolution som virkelig fortjener Navnet er altsaa en Forandring der omsætter disse revolutionære Tanker i en anden Produktionsteknik end den der beror paa Staten og Lønarbejdet, paa Vold sat i System.

Som Medlem af Udvalget til Fremme af de internationale Forbindelser har jeg overværet Sogne Styrets første Møder. Der blev holdt lange Taler; den megen Politik har opdraget Folk til Talere, ikke just til Veltalere, Ordene løber med dem, i Stedet for at de skulde løbe med Ordene. Man vedtog sluttelig at lade Sogne Styret foregaa fra Hovedstaden. Dette forstaar jeg ikke — man forkynder Decentralisationens revolutionære Ide og kvæler den straks efter med en ny Centralisation. Men Talerne var i Flertal og holdt paa Tallets Herredømme. De er heller ikke matematisk tænkende; i Virkeligheden eksisterer der kun et Tal, Eneren, alle de andre Tal er Engagelser af dette. Lade noget bero paa Eneren, paa den Enkelte, falder dem ikke ind. Og der er en sørgelig Logik i at de, naar det kommer til Stykket, heller ikke vil lade noget bero paa Sognet men hober alt op i Staten.

— — —

I disse Dage har der været afholdt en Kongres af Repræsentanter for de oprettede Arbejder- Bonde- og Soldater- raad. Det er en ny Klasseinddeling, og der er allerede Tegn til Klassekamp mellem Arbejdere og Bønder. Soldaterne bruges imod ydre Fjender samt ligesom før til Støtte for Regeringen. Det er især Arbejderne der gøres til Soldater; man har jo rost dem i Partiorganet »Bagwärts« som de bedste til den Bestilling og fremhævet deres udmærkede Deltagelse i Verdenskrigen. Embedsmænd og andre Statsfunktionærer holder med den nye Regering som med den gamle, og her synes at blive flere og flere af dem, det vil sige flere og flere til at regere, færre og færre til at arbejde. Bourgeoisiet er afskaffet; men da det nu er sunket ned til at blive Proletariat, medens Proletariatet er blevet Bourgeois, kan man roligt paastaa at alt er som før. Det er kun Rollerne der er byttet om. Den gamle Grundlov er ligeledes bleven afskaffet; men der er straks vedtaget en ny. Den hedder Forfatningen i den Rumpenheimske Socialistiske Føderative Sogne Republik, og dens Hovedformaal angives at være »Udøvelse af Magten gennem de arbejdende Masser«, altsaa det samme

som i den afskaffede Grundlov der ogsaa lagde Magten rent nominelt hos de arbejdende Masser gennem Valgretten. Denne bibeholdes, Regeringsmagten er fremdeles reelt hos de Valgte, ikke hos Vælgerne. Det hele har faaet Navnet Proletariatets Diktatur. Da det gamle Proletariat ikke længer er Proletariat men Diktator, og det gamle Diktatur er bleven Proletariat, er Benævnelsen Proletariatets Diktatur noget uklar. Ligesaa uklart er det naar der staar i den nye Grundlov at en af dens Opgaver er »en kraftig Sogneregering med det Formaal at holde Bourgeoisiet fuldstændig nede« (Paragraf 5); for dette gælder aabenbart kun det gamle Bourgeois, ikke det nye som det tværtimod gælder om at holde fuldstændig oppe. Et andet Sted staar der: »For at afskaffe de snyltende Samfundslag og for at genoprette Samfundshusholdningen indføres almindelig Arbejdspligt« (Paragraf 2); det lyder fortræffeligt men er ogsaa meningsløst, for ved Forøgelsen af Regenter, Officerer og Embedsmænd er man allerede i Færd med at indføre et nyt snyltende Samfundslag. Gennem denne Generalstab har man desuden militariseret Arbejdet i Stedet for endelig en Gang at gøre det fri for enhver Tvang med Undtagelse af den som Naturen paalægger os. Endelig har man ved Siden af den almindelige Arbejdspligt indført »den almindelige Værnepligt«, hvormed man har forøget Antallet af dem der driver uproduktivt Arbejde, og altsaa læsset endnu mere over paa de egentlige Arbejdere. Det lyder i denne Sammenhæng besynderligt at der er sat Straf for dem som ikke arbejder, idet man har fornyet den bibelske Forbandelse: »Den som ikke arbejder skal heller ikke have Føden« (Paragraf 5, Punkt 18). I sin Redegørelse for Revolutionen skrev en af Folkekommissærerne*): »Vi dekreterede først Dødsstraffens Afskaffelse«. Men der en foretaget Massehenrettelser. Alt synes at være Selvmodsigtelse.

Besynderligst forekommer det mig at man har oprettet en hel ny Proletarklasse af dem som tænker anderledes end de nye Magthavere, der ligefrem kalder sig »den øverste Magt« (Paragraf 5, Punkt 12); disse ikke retroende er nemlig sat

*) *Trotzki.*

helt udenfor Loven, der staar om dem: »Ledet af Interessen for den samlede Arbejderklasse unddrager den Socialistiske Föderative Sogne Republik enkelte Personer og enkelte Grupper de Rettigheder som kan anvendes af dem til Skade for den sociale Revolutions Interesser« (Punkt 23).

Man skyder eller hænger disse Mennesker uden Menneskerettigheder; der er ikke Plads til dem alle i Fængslerne. Og der staar endda i den nye Grundlov at man vil »stræbe efter et virkelig frit og frivilligt Forbund« (Paragraf 4).

— — —

Vi har haft nogle Møder i Komiteen for det internationale Samarbejde. Jeg hævdede at man aldrig kan faa en Asiater til at interessere sig for en Evropæer, eller omvendt; her maa man holde sig til sin Næste, det vil sige til dem der staar En næst (nærmest). Men man kan gøre visse Tanker internationale og gennem dem bringe Menneskene til Samarbejde; en saadan Mulighed ligger der i Tanken om Indførelse af et nyt Produktionssystem hvor Arbejdet ikke er baseret paa Løntvang. Derimod kan der ikke grundlægges nogen international Samling gennem politiske Stikord som f. Eks. det om Republik, thi Republik passer ikke alle Vegne, eller Frihed, Lighed og Broderskab, thi det passer ganske vist alle Vegne men det er svævende, uden bestemt Indhold. Man kan ikke bygge et Internationale paa en enkelt skøn Sætning, saa lidt som paa et enkelt skønt Menneske.

Ved at hævde saadanne Synspunkter er jeg begyndt at blive upopulær i den sociale Republiks højere Krese.

— — —

I Dag kørte jeg hjem i Bil og Chaufføren forlangte 3.000 Rumpenheimer Dalere for Turen. Jeg lagde 1.000 Daler til i Ducor til ham selv; han kører for et Aktieselskab. Denne Pris har den Fejl at den ikke er høj nok; men vi nærmer os det Tidspunkt da Priserne paa alt stiger indtil Pengenes Værdi kan sættes lig Nul, og dermed er et vanskeligt Problem løst: Pengenes Afskaffelse. Saa kan heller ikke Lønarbejdet opretholdes, for det hviler paa Pengene; man

tvinges ind paa at forsøge med frit Arbejde — og det er vel et Forsøg værd, men man har altsaa ikke villet ind paa det med det Gode.

Jeg har faaet et Par falske 500 Daler Sedler; det glædede mig, thi jo flere Sedler der fabrikeres, falske eller ægte, desto mere forringes Folks Tillid til Penge. Jeg har allerede set mange Tilfælde hvor en Mand eller Husmoder tilbyttede sig Varer mod Varer. Der er andetsteds Millioner og atter Millioner af Mennesker som lever uden Penge og lever godt. Man kalder dem »uciviliserede«. Og underligt nok, efter at Evropas Arbejdere i flere Menneskealdere har skreget Ned med Kapitalismen, hører man dem nu jamre fordi Pengene nærmer sig Værdiens Grænse: Nul, hvor al Kapitalisme hører op af sig selv.

— — —

Det er indlysende at Udlandet kan volde en Revolution mange Vanskeligheder. Men jo mindre Revolutionen blander sig i andre Landes Forhold, desto færre Vanskeligheder vil den møde fra den Kant. Man kan ikke lave en Verdensrevolution ved at sætte Ild paa Rumpenheim og tro at Branden derfra skal brede sig over den hele Jord. Revolutionen handler desuden derved mod sit eget Princip som maa være Decentralisation, det vil sige Ret for andre Nationer til at indrette sig som det passer dem, den samme Ret som burde udstrækkes til alle Sogne i selve det Land hvor Revolutionen endelig bryder løs. Men i Stedet for magtsamler og magtstjæler man værre end nogensinde.

— — —

Her har været Fest i Anledning af Aarsdagen for Revolutionens Udbrud; der var Folkeforestilling i Nationalteatret, Folkekommissærerne sad i Kongelogen og Folket hyldede Mumbo Jumbo den Store. Efter Festdagen udstedtes der et Dekret hvori det forbydes at færdes i Gaderne efter Kl. 8 Aften og førend Kl. 8 Morgen. Forbudet er overflø-

digt; det er nemlig livsfarligt at gaa paa Gaderne om Natten, og kun Selvmordere, Slagsbrødre og Soldater vover sig ud paa den Tid af Døgnet.

— — —

I et officielt Opraab sættes Maalet som værende »Folkets Ret til Jord, Brød og Magt.« Med Magt kan der kun menes Magt over andre, vel nærmest over den nye Proletar-klasse. I samme Dokument tales der om »Arbejdernes, Bøndernes og Soldaternes Herredømme.« Man kunde kalde det for Tre-Klasseherredømmet; foreløbig er Resultatet af denne Socialisering at Bønderne har taget Jorden og Arbejderne Fabriker og Værksteder, begge under Regering af den Stat som støtter sig til Soldaterne og allerede synes ude af Stand til at skaffe Brød, hvorved Retten til Jord, Brød og Magt bliver af noget tvivlsom Værdi. Som der en Gang var en Fyrste der raabte: Mit Kongerige for en Hest, saadan er der nu et Folk der raaber: Alle vore Statsborgerrettigheder for det ene: Brød. Staten kan ikke skaffe Føden, og Borgerne faar ikke Lov til selv at skaffe sig den; fra den ene Ende af Landet til den anden regeres de værre end før. Og af Revolutionen er da kun den ene Halvdel fuldført; man har afskaffet den gamle Regering; den anden Halvdel, at man skulde lade være at indføre en ny, synes ingen at have tænkt paa.

— — —

Der tales om at stille mig for Revolutionsdomstolen som Førræder mod Revolutionen. En af Grundene til dette er at jeg i et Raadmøde har sagt, at foreløbig har man blot flyttet Magten. Det begyndte smukt; Arbejderne fik alle mulige Rettigheder, endog Retten til at gøre Strejke. Man skulde synes, at naar der først var gjort Revolution maatte Retten til at gøre Strejke, altsaa til ikke at arbejde, høre op af sig selv som overflødig. Men Sagen er, at samtidig med at man gav Fagforeningerne alle disse Herligheder,

lagde man Produktionen ind under Staten og beholdt Lønnen. Det var Arbejdernes gamle Herrer som saaledes gik igen. Og dermed var Herligheden forbi. Det maatte være Revolutionens bærende Tanke at naar den kapitalistiske Centralisation var styrtet, skulde Produktionen lægges tilbage paa Arbejderne selv og paa de oprindelige Organisationsformer: Familien, Sognet, Kommunen. Men i Stedet for gjorde man igen Staten til Arbejdsgiver; og Staten gav sig igen til at slaa Mønt; Arbejderne var igen Hjul i den store Pengemølle, og nu snurrer de igen 12 Timer i Døgnet i Stedet for 8; Driftsraad og Selvbestemmelsesret er igen parlamentariske Narresutter, Strejkeretten igen ophævet og en Lov om Arbejdspligt sat i Stedet; man er ikke naaet videre end at man igen giver Love om den Pligt til at arbejde, som Revolutionen skulde have gjort selvindlysende ved at fritage Arbejdet for al anden Tvang end denne: Du skal arbejde for at leve; alt levende arbejder i Fællesskab. Fagforeningerne er sunkne ned til at være Organer for Staten og Kapitalen, som de var det før Revolutionen; den har været et Skridt frem og et tilbage, Autoriteten staar paa sin gamle Plads og Menneskene danser igen omkring Guld-kalven.

— — —

Min Vært bad mig i Dag om at flytte. Han tør ikke beholde mig; Byen er fuld af Politispioner, det ene Menneske tror ikke det andet. Da han kom ind og fortalte mig om sin Frygt, sad jeg og læste i en gammel Bog som jeg havde laant af hans Hustru; jeg skød den over til ham og pegede paa et Sted hvor der stod:

Det maa Guds Børn vel klage,
Finantse, Træskhed, Falsk og Svig
regere nu ret vældelig
i disse farlige Dage.

— Ja, sagde han, det er en Salme af Mester Søren Kjær fra det Herrens Aar 1582. Og Verset passer godt nok endnu,

videre er vi ikke naaet. Den Gang betød Ordet Finantse Rævestreger.

— Der kan De se, svarede jeg, nu betyder det Penge; altsaa er der dog sket en Udvikling. Men Menneskene er endnu ikke bleven klar over Pengenes Væsen; der skal Tid til.

— Og vi lever saa kort.

— Er De vis paa det? Livet er Sammenhæng; vi var i Begyndelsen, vi er i Fortsættelsen. Der gives ingen Steder nogen Afbrydelse i Sammenhængen.

— Tror De paa Udødeligheden?

— Jeg tror paa Livet. Det er netop det gamle Evropas Fejl at trods sin Rigdom paa Kirker er det fattigt paa Tro. Uden den kan man ikke udrette noget, det viser sig nu; Proletarerne har ikke haft saa megen Tro at de har kunnet finde paa at udrette noget selv, og derfor har de paany overladt alt til deres Førere. De kan ikke undvære noget at se optil. Og Førerne ved det; derfor har de givet dem Proletariatets Diktatur at se op til; det er dog ligesom lidt af dem selv. Men i Virkeligheden er det slet ikke Proletariatets Diktatur de trænger til, det er Proletariatets Afskaffelse.

— Jeg har lagt Mærke til at Magt gør ond, sagde min Vært.

— Det er en gammel Historie, svarede jeg; der stod nylig i et Blad, at fælles for de fleste af dem som har villet reformere Verden er »den Ondsindethed hvormed de arbejder i det Godes Tjeneste.«*)

— Ja, det er gaaet helt anderledes end jeg havde tænkt; de har taget Presse- og Forsamlingsfriheden fra os; de har taget 8 Timers Dagen, de har gjort Valgretten til mindre end det den var i Forvejen. Forleden fængslede de en af mine Kammerater; først maatte han grave sin egen Grav, saa trak de Stovlerne og Tøjet af ham, og til sidst skød de ham. Drukne Soldater fra Sogne Republikens Hære har skændet Kvinder. Naar vi ikke kan regere os selv bedre,

*) *Sigurd Ibsen.*

hvordan skulde vi saa kunne regere andre? Og altid raaber vi paa en Regering, som om den ene var et Haar bedre end den anden. Ikke en Gang Revolutionen kunde vi lave, det var Verdenskrigen som lavede den; og Krigen gik Arbejderne jo med til allesammen. Det endte altsaa med dette her. Nu skulde det gaa i en Fart; ham denne Marx har nok sagt at Revolutionen er Historiens Lokomotiv. Jeg synes det er et slemt Bumletog. Arbejderne har altsaa heller ingen Ting forstaaet af det hele denne Gang.

— Nej, men man skal aldrig opgive Troen.

— Jamen Arbejderne har ingen Tro paa noget som helst, det er netop den vi mangler.

— Saa maa I se at finde den.

— Hvor?

— Hos jer selv.

— Ja det er nok sandt at enhver skal være sin egen Lykkes Smed, men de fleste smeder saa daarligt.

— Hvem er Skyld i det?

— Man kan naturligvis sige at det er vi selv, man kan ogsaa lægge det over paa Kapitalismen som har holdt Arbejderne nede; den største Skyld har Socialdemokratiet, der for saa vidt ogsaa er os selv men hvis Lære vi i alt Fald ikke har opfundet. Socialismen er kommen fra Bourgeoisiet; Marx og Engels var ikke Proletarer, og vore Ledere nu er det heller ikke, derfor er Socialismen ikke bleven til andet end Socialdemokratiet, til en Kopi af det Bourgeoisie som Arbejderførerne beundrer. Det er Bourgeoisiet der har lavet Lønarbejdet, Valgretten og Parlamentarismen, som vi har været saa ivrige efter, og Overklassen har været klog nok til at tage vore Politikere op imellem sig, den har gjort dem til Statens Embedsmænd, til dens Ministre, lutter Lynafledere for de Store. Vi Arbejdere er døde i Millionvis for at holde deres Stat oppe, og aldrig saa snart er det endelig Proletariatets Tur, før vi slaar Bourgeoisiet ihjel men beholder Bourgeoisie Staten. Det kan vel ikke betyde andet end at vi ikke har haft noget at lave selv men har laant al Ting hos de andre. Vi er bleven ved at være Lønarbejdere, Vælgere og Soldater. Og det kalder de Revolution.

Han rejste sig og gik frem og tilbage i Stuen. Lidt efter kom han hen og satte sig ved Siden af mig.

— De kan godt blive boende her hos os. Jeg har tænkt nærmere over det; Børnene holder af Dem, vi vil nødigt af med Dem, og værre end det er kan det vel ikke blive.

Han rakte mig Haanden. Tak, sagde jeg og trykkede den.

Henad Aften samlede jeg mine faa Sager og forlod stille Huset. Jeg tænkte paa Børnene som holdt af mig; jeg vil forsøge at værgе dem for Lidelser som jeg mod min Vilje kunde blive Skyld i.

— — —

Saa var jeg altsaa husvild som saa mange andre. Jeg søgte udenfor Byen og fandt en forladt Byggeplads med et halvfærdigt Hus uden Tag. Jeg opdagede snart at denne moderne Ruin var beboet, for efterhaanden som det mørknedes kom flere og flere hjemløse og slog sig ned rundt om imellem de aabne Mure. En Mand havde set min medbragte Mad og kom hen til mig, og jeg delte med ham, som han sikkert vilde have delt med mig. Den indbyrdes Hjælp-somhed hos Evropas Proletarer er altid stor; men bringe disse Mennesker til Forstaaelse af et Samfund hvor alle hjælper hinanden, det kan man ikke. Der kom en lille Samtale i Gang mellem min nye Ven og mig; jeg skal prøve paa at gengive den.

— Har Du faaet Middagsmad i Dag, Kammerat, sagde han; ja for jeg har. Man lever godt i det lille Rumpenheim. Jeg er Teglværksarbejder og Socialdemokrat, det vil sige jeg er altsaa arbejdsløs. Min Far sled sig op paa Teglværket her østerpaa, og min Farfar ogsaa.

— Kan De godt lide det Arbejde?

— Ja, egentlig kan jeg rigtig godt lide det, jeg er oplært ved det og det er Jorden man arbejder i, ikke som inde i Byen. Saadan en Bør Ler kan ikke enhver trille med fra 6 Morgen til henad Aften; men jeg kunde, og min Far og min Farfar. Vi havde jo et Hus, men da Byggeriet og Teglværket holdt op, maatte vi gaa fra det; min Kone døde og

Børnene kom paa Fabrik. Fred over Hytterne, Krig mod Paladserne. Nu er det Arbejderne der regerer.

— Synes De?

— Ja det er da vores Folk som er ovenpaa.

— Var det ikke bedre om I oplevede noget selv?

— Det kan man ikke naar man kun er Arbejder.

— Har De aldrig hørt fortælle om Kong Jürgensen?

— Man kan da ikke blive Konge med det Navn?

— Jo, han hed ikke andet, og han blev Konge paa Island. Det varede ganske vist kun kort, og Eksemplet er maaske ikke af de bedste, men det faldt mig nu ind og det viser, at man kan opleve en Del naar man selv vil. Har De aldrig tænkt paa at vinde Prinsessen og det halve Kongerige?

— Den Slags romantiske Historier har man ikke Tid til naar man skal tænke paa at faa mere Løn.

— Har De da aldrig tænkt paa Lønnens Afskaffelse?

— Hvad skulde man saa leve af?

— Af Arbejdet og hvad det giver uden at blive omsat i Penge.

— Saa skulde man altsaa afskaffe Pengene? Det gaar min Salighed ikke.

— Nej, naar der ingen er som vil afskaffe dem, saa gaar det ganske vist ikke. Naar ingen kommer og tager Prinsessen, saa bliver hun siddende.

— Hvad mener Du med det, Kammerat?

— Jeg mener at man skal sætte sig et Maal, helst saa stort at der kan blive lidt at slaa af paa.

— Hvad for et Maal skulde man saa sætte sig?

— Lykken, i al Almindelighed. Men den kommer man ikke sovende til. Det gale er at Folk beskæftiger sig saa meget med National Lykken og med Verdens Lykken, at de ikke faar Tid til at beskæftige sig med deres egen. Manden i Eventyret der vandt Prinsessen og det halve Kongerige, han tog skam begge Dele for sig selv og lod de andre om deres. Det var fornuftigt gjort. Naar I Arbejdere raaber: Proletarer i alle Lande foren Jer, saa er det fordi I ikke har lært at søge Jeres egen Lykke. I tror maaske at I har

gjort Maalet større paa den Maade? Nej, I har gjort det umuligt, meningsløst, haabløst. De første Kristne levede i Fællesskab om alt og var lykkelige; men da de vilde erobre Verden, gik det galt.

— Jamen vi maa da ha en Internationale; Kapitalisterne har jo deres.

— Nej, Kapitalisterne har ingen Internationale; tværtimod, de slaas paa Livet løs med hinanden over hele Jorden. Men den kapitalistiske Produktionsmaade er international, Lønarbejdet er internationalt; Arbejderne er blandet ind i det almindelige Produktionslagsmaal, de er i Virkeligheden akkurat ligesaa meget Kapitalister som Arbejdsgiverne. Arbejderne har heller ikke noget Internationale; de bare slaas med ligesom de andre.

— Jamen saa er der altsaa ikke noget at stille op?

— Nej, saa længe Menneskene ikke sætter sig et Maal, er der ikke noget at stille op.

— Er Socialismen da ikke et Maal?

— Ikke i den Skikkelse Arbejderne har givet den. De løb med i Verdenskrigen allesammen, uden at vide hvad de sloges for, saa de kom til at slagte hinanden. Et tydeligere Bevis for at der ikke eksisterer noget Arbejder Internationale, kan ikke forlanges.

— Saa kan man altsaa ligesaa gerne opgive det hele straks?

— Nej, tag fat straks.

— Med hvad?

— Med dig selv. Mere kan de fleste ikke magte; men hvis de nøjes med det, saa klarer Menneskeheden sig ogsaa nok. Man skal revolutionere sig selv, anden Vej er der ikke til at revolutionere Samfundet.

— Du er nok Antisocialist, Kammerat; du er i hvert Fald ikke af vores Folk, og nu er det os som har Magten.

Ud paa Natten kom Politiet; Magthaveren tog de med som husvild og erhvervsløs.

— — —

I Dag er jeg flyttet ind i det Palæ hvor den internationale Kommission har sit Sæde; jeg har taget et gammelt Tjenerværelse i Besiddelse og er ikke blandt de fineste boende. Desværre vokser Mistilliden til mig, og den synes ikke at være bleven mindre efter at jeg har sendt Folkekommissærerne følgende

Forslag til en Revolution.

— Da Arbejdet er Bæreren af alt Samfundsliv, er Arbejdets Ordning den første og eneste Opgave for en Revolution.

En Revolution indtræder, naar Arbejdets Ordning har vist sig i Bund og Grund forkert, saa der ikke kan leves samfundsmæssigt paa det. Det første Spørgsmaal der stiller sig bliver da dette: Hvad kan bruges af den gamle Arbejdsordning, og hvad maa bortkastes som ubrugeligt?

Det nye Samfund kan af det gamles Efterladenskaber beholde hele det tekniske Apparat. Her staar Jorden og dens Frembringelser som det mest fuldkomne; der er Plads til mange flere Mennesker end de forholdsvis faa som nu bebø Jorden. Det er paavist at alene Sibirien eller Brasilien kunde rumme og brodføde denne Slægt, som er saa fattig i Tal ved Siden af andre Livsformer paa vor Klode. Det mindst fuldkomne er Menneskematerialet. Den ofte totale Mangel paa Forstaaelse af Produktionsforholdene stammer netop fra, at Arbejdet har været i den Grad slet ordnet at det har fordummet dem der trælled under det, forraaet dem der havde Magten over det. Da en gennemgribende Samfundsforbedring kun kan opnaas ved at befri Arbejdet for den Løntvang hvorunder det er sunket ned til ikke at kunne holde Samfundet oppe, er der kun en Vej at gaa:

1) Samfundet grundlægges paa frit Arbejde.

Her behøver man ikke at frygte for dem som det nu vrimler af, dem der lader andre arbejde for sig. Thi naar Arbejdet for Magt over andre bortfalder, og Arbejdet for Behov sættes i Stedet, vil alle faa lige Interesse i Arbejdet. De drives til det paa den eneste sunde Maade,

gennem det evige Bud til Slægten at Føde og Velvære faas kun ved Arbejde. De der alligevel vil dovne, lad dem dovne til de mærker at det ikke kan undvære dem eller til de ikke længer kan undvære Arbejdet, som er blevet en Glæde i Stedet for en Forbandelse. Den der alligevel vil drive Tiden hen i Kedsommelighed er syg og har Krav paa samme Om-sorg som Syge tidligere.

Der er ogsaa nogen som er bange for at Kappelysten skal forsvinde. Men saa usle er Menneskene vel heller ikke at de ikke gider kappes om andet end om hvem der har flest Penge. Og er der ikke allerede nu Kappelyst paa andre Om-raader hos det store Flertal, for hvem det paa Forhaand er haabløst at tænke paa at være med i Kapløbet efter Rig-dom og deraf følgende Magt over andre? Nej, Sandheden er nok den at vel har Pengene forsimplet Menneskenes Ær-gerrighed, men de har heldigvis ikke helt kunnet ødelægge den; mangfoldige baade Rige og Fattige er klar over at der er større Maal at lægge sig i Vej efter. Snarere kan man sige at Pengene har kvalt Kappelysten — og oplivet Spille-lysten, der er dens Vrangbillede.

Hvad den gensidige Hjælp angaar eksisterer den jo allerede nu, hvor Arbejdet er Krig mellem Mennesker hvis Interesser aldrig er de samme, hvorfor skulde den da blive mindre naar Arbejdet gøres til en Fredens Gerning, i hvil-ken alle er interesserede? Og endelig, om det frie gensidige Arbejde var en Utopi, som man gør det den Ære at kalde det, saa maatte det alligevel forsøges, nu da det forhadte tvungne Arbejde har spillet Fallit og Menneskene sulter og lider.

Den Indvending at der maa en Overgangsform til er ganske overflødig; thi alt er Sammenhæng gennem Over-gange. Fejl kan aldrig undgaas, Fuldkommenhed aldrig naas. Man kan ikke afskaffe Kapitalen med et Regerings-dekret eller en Dagsorden; forsøgte man og det lykkedes, vilde det kun betyde at alt Arbejde hørte op med det sam-me, for Arbejdet er vant til at gaa efter Pengene og maa vænnes til at gaa efter Behovet. Man kan heller ikke be-gynde med at afskaffe Renten; i saa Fald gør Kapitalen straks Strejke, for Renten er dens Livsbetingelse; men strej-

ker Kapitalen, maa Lønarbejdet ligge stille, og Situationen bliver ligesaa kritisk som hvis man dekreterede selve Kapi-talens Afskaffelse. Og afskaffer man med et Slag Lønnen, vil ingen længer arbejde; thi faa Mennesker kan endnu tænke sig Muligheden af at arbejde for andet end Løn.

2) Da den gamle Produktion under Staten ikke kan af-skaffes pludseligt uden at Arbejdet gaar i Staa, maa Sta-ten afskaffes og erstattes med kommunalt Sogne Selvstyre.

Dette kan nemlig gøres straks. Og det vil medføre Ar-bejdets Frigørelse fra Statstvangen, noget ligesaa nødven-digt som dets Frigørelse fra Kapitaltvangen, jævnfør Be-tegnelsen »den kapitalistiske Stat«. Desuden har det den Fordel at man bliver fri for et Utal af uproduktive Stats-funktionærer, Politi, Soldater, Dommere, Præster, Politi-kere, Skattevæsen, Fængselsvæsen og meget andet, ligesom man bliver fri for den Mængde Finans- og Bankfunktionæ-rer hvis Arbejde har bestaaet i at sidde og føre Bogholderi over Dit og Mit, Gæld og Tilgodehavende, Renter og Dis-konto og andre indviklede Ting som følger af Pengenes Magt over Arbejdet. Endelig vil en Decentralisation gøre Udlandets Indblanding mindre sandsynlig; de smaa Sam-fund er i vor Tid mere sikre end de store, ingen tænker paa at angribe Andorra eller Island; og vi har nylig oplevet hvad der kommer ud af den kendte Statside: »Mein Vater-land muss grösser sein«. En total Omdannelse af Samfun-dets Husholdning kan ikke mere ske fra oven, den maa ske fra neden; Staterne er endt som Fallitboer, i bundløs Gæld og bundløs Elendighed, fra den Kant kan intet nyt komme. Menneskene maa slippes løs og tage deres egne Sager i deres egen Haand; det er det eneste som endnu ikke er prøvet. Revolutionen er ikke længer en Barrikade, den er et Arbejde.

3) Samarbejdet mellem Landets Kommuner til Frem-stilling og Fordeling af Varer ledes af faglige og industri-elle Arbejdsorganisationer.

En Mængde Virksomheder gik i det gamle Samfund ofte med Underskud, saaledes Jernbaner, Sporveje, Dampskibe,

mange Industrigrene og tildels Agerbrug. Børsen kan levere Eksempler nok. Desuden tog Staten altid en stor Part i Form af Skatter. Men naar det gik saa daarligt efter Systemet Profit — ohne Profit raucht kein Schornstein*) — risikerer man paa Forhaand ikke synderligt ved at opgive det almindelige Udbytte Slagsmaal og forsøge at erstatte det med fredeligere Former. Hvad der kan bruges af den gamle Gensidighed vil blive bibeholdt, og der er ingen Grund til at frygte at f. Eks. en Lokomotivfører, som før arbejdede sit Tog igennem, nu da Arbejdet bliver hans egen Part i det fælles Ansvar skulde springe af undervejs og nægte at arbejde mere. Saa langt ned som Arbejdsmoralen har været under det gamle Produktionssystem kan den aldrig falde under det nye. »Et frit Samfund af arbejdende Mennesker har ingen Grund til at frygte Lediggængere«.*)

Ogsaa Tilbagegangen i Pengenes Anseelse vil lette Overgangen fra Lønarbejde til frit Arbejde. Der skal over hele Jorden være Papirpenge i Omløb til et Beløb af ca. 70 Milliarder Dollars, for hvilke der kun er ca. 9 Procent Dækning i Metalmonter; den internationale Gæld er svimlende og næsten ikke til at opsummere; der er Statsobligationer i Omløb til et Beløb af saadan noget som halvanden Billion; i ethvert Land bliver Ejendomsretten til Jord, Bygninger og Maskiner reguleret gennem officielle Spillebuler, Banker og Børsere. Hvem har da egentlig noget at tabe ved det Nye? Ikke en Gang Spillerne og Spekulanterne, saa sandt som de lever grimt og taabeligt.

Allerede under det hidtil anvendte Arbejdssystem er Banker og Børsere bleven lukkede, hele Stater fallerede. Naar Lønarbejdet og Statscentralisationen er gaaet over til Arbejde af Nyttenssyn og til Decentralisation, vil alle Pengeinstitutioner forsvinde af sig selv og en Mængde uproduktiv Arbejdskraft glide fra det tidsspildende og umoralske Bogholderivæsen over i nyttigt Arbejde. Der vil blive langt flere om det samfundsmæssigt nødvendige Arbejde, som

*) August Bebel.

**) Krapotkin.

følgelig kan udføres paa kortere Tid; Arbejdstiden vil af sig selv synke, medens den før af sig selv blev drevet i Vejret. Og der hverken behøves eller kan forud gives Regler for hvordan Arbejdet skal ordnes i Enkelthederne; har Menneskene indrettet det saa genialt forkert som Tilfældet er blevet, maa de have Geni nok til at forandre det.

Alt Arbejde, saavel eget som fælles, hviler paa Nødvendigheden af at skaffe sig Føden. Vi maa stole paa Arbejdet; det er stærkt nok til at staa paa egne Ben uden at behøve at stives af med et Utal af Love. Vi maa stole paa os selv; heller ikke Menneskene behøver at gaa omkring paa Lovkrykker.

4) Alle Love ophæves.

Dersom der behøvedes mere Bevis for Nødvendigheden af at rydde op her vilde det være nok at sige, at overhovedet ingen mere kan huske disse Læs af Love og Love om Loves Ophævelse og Loves Forandring; at det altid er Love som Flertallet har lagt Navn til men som i Virkeligheden er til Fordel for et Mindretal, eftersom de næsten allesammen handler om Ejendomsretten, og de fleste ikke ejer et Fjerdingkar Jord af det Land de bor i; at Love skifter fra Land til Land, saa hvad der er Ret i det ene ofte er Uret i det andet; at Love fortolkes, omgaas og brydes; at ikke alle er lige for Loven, idet den faktisk virker helt anderledes overfor dem der har Ejendom end overfor dem som intet ejer; at Lovene altid kommer bagefter; i 1792 begyndte man at tale om Kvindernes Valgret og i 1840 om 8 Timers Arbejdsdagen, og da der Menneskaldre senere blev lovgivet i disse Retninger var Værdien baade af Valgret og 8 Timers Arbejde højst tvivlsom; at Lovene ikke kan opretholdes ved egen indre Kraft men maa beskyttes med Politi og Soldater; endelig at man har saa lidt Tillid til Lovene at Statens Embedsmænd, ja selve Lovgiverne tages i Ed paa at de vil holde Lovene og betales for at gøre det. »Det juridisk ansvarlige er ofte det menneskelige set modbydelige.«*) Og

*) Georg Brandes.

endelig, disse Køkkenmøddinger af Love, de er netop Staten.

Om nogen spørger: Hvordan skal vi blive af med denne Stat? Hvordan skal vi kunne undvære den? — da kan vi lade en gammel Forfatter fra det 16de Aarhundrede give Svaret.*) »Om et Menneske gaar med en Sygdom, spørger han ikke: Hvorledes skal jeg leve uden denne Sygdom, naar jeg er bleven den fri? Men han giver sig til at arbejde paa at blive den fri.« Og til de mange der er bekymrede som en daarligt døende Slægt for det der kommer efter, siger han disse jævne Ord: »Om En spørger mig: Hvordan er Lykke-Landet? da vil jeg friligen svare ham bart ud, som og en Præst en Gang svarede: Om En vil i Himmerige, begynder han ikke med at spørge: Hvordan er der i Himmerige, tegn mig det af? Men han begiver sig paa Vej derhen.«

Det Nye der kommer tegner sig paa Forhaand som noget man kunde kalde Arbejdets Diktatur — men ikke Arbejdernes; Ordet Arbejder forsvinder naar alle bliver lige overfor Arbejdet hvad de ikke er nu da Arbejder er bleven Navnet paa den der træller for Løn. Derfor vil Arbejdernes Organisationer ogsaa forsvinde; og ikke blot derfor men fordi det var Kamporganisationer, altsaa Tegn paa Svaghed, og fordi den Enkelte forringer sig i de Mange. Fra de socialdemokratiske Fagforeningers Fagforening Staten gaar Kulturens Vej atter hjemad til Sognet, til Familien, fra Socialismen til Anarkismen, Samfundet hvor ingen taalder Herter over sig og hvor ingen heller vil være Herre over andre, thi for de Slette falder Fordelen ved at være Herre bort med Statsorganisationen, og de vil faa lettere ved at slutte sig til de Gode end da den største Hykler var den Statsmand som sagde: »Ich diene,«*) men mente: Jeg hersker.

Næsten alle Organisationer vil bortfalde af sig selv, thi de var politiske, og Politik er Spekulation i det Bestaaende; med det Bestaaendes Forsvinden forsvinder Udbytter Spekulationen, der er simpelt hen ikke mere at spekulere i; Pro-

*) Klaus Mortensen Tøndebinder.

**) Bismarck.

duktionen bliver en Fællesinteresse i Stedet for indbyrdes Krig, og Fordelingen kan foregaa efter Behov. Da alle Menneskers Behov væsentlig er ens og ingen kan mere end skabe sig et Hjem og spise sig mæt, gælder Naturens simple Regel for Fordelingen:

5) Tag i Bunken.

Det Menneske der kun kan tænke sig som Deltager i et Slagsmaal om Arbejdsudbyttet, vil haanle ved den blotte Forestilling om at Jorden og Arbejdet i Forening skulde levere nok til at enhver kan tage for sig uden Kontrol med hver Bid Brød han putter i Munden. Staklen aner ikke at Millioner af Mennesker har levet og endnu lever efter dette Fordelingsprincip. Hans Vanetro paa den vanvittige Krig om Føden maa rystes ud af ham, saa han ikke mere kommer med den dumme Indvending at alle Mennesker vilde tage for meget og Bunken hurtigt forsvinde. Fordeles slettere end der fordeles nu kan der for det første ikke; og dernæst er der ingen der vil tage mere end de kan bruge selv, simpelt hen fordi intet længer kan omsættes i Penge, det vil sige i Magt over andre. Den der f. Eks. løber med 20 Par Støvler, naar han kun har Brug for 1 Par, vil ikke vide hvad han skal stille op med de 19; han kan ikke sælge dem, for da et Par Støvler ingen Ting koster er der ingen der vil købe dem. Paa lignende Maade forholder det sig med den anden tankeløse Indvending, at slipper man Menneskene løs vil de vælte sig i Forbrydelser; for det er jo netop Tvangen fra Tvangsarbejdet og de mange Tvangslove der har fyldt Landet med Politi og Fængsler. Forbrydelserne vil selvsagt tage af med Aarsagerne. For Tiden er Rumpenheim spærret paa alle Ledder og Kanter med Pigtraad, som om hele Landet bestod af Tyvekoster og var beboet af Folk der levede af at stjæle; hver eneste Lov er Pigtraad om Ejendom der er erhvervet paa en saare tvivlsom Maade, Nation spærrer af mod Nation, overalt er der Revolution og Kontrarevolution, »de myrder uden en Plet paa Skjorterne, Kejseren først og saa Kejsermorderne.« Man kan roligt opgive alle Bekymringer for hvad Menneskene skal gøre naar

denne Galeanstalt er bleven nedlagt. »Vi behøver ikke at bekymre os synderligt om hvad vi skal sætte paa Ruinernes Plads; Tingenes og Livets Kraft skal nok paatage sig at bygge op.«*)

Og hvad er det saa vi river ned og mister? En ledende konservativ Redaktør**) karakteriserer Systemet saaledes:

»Man har sammenlignet det der foregaar paa Rigsdagen med et Spilleparti. Naturligvis er der Spil og Modspil, Intriger, Bluff, maaske Trumfer der rækkes under Bordet fra den ene til den anden. Der er falsk Veltalenhed, Øjekast til Galleriet, opblæst Uvidenhed, Hemmelighedsfuldhed der dækker over ingen Ting, og det der værre er. Men der er ogsaa Hæderlighed, god Villie, Fædrelandssind og Fremsyn. Desværre har Spillet den uhyggelige Finesse at det aldrig giver Gevinst men stadig fordrer nye Penge i Puljen, vore Penge, Skatterne.«

En saadan Udtalelse røber megen Selvkritik og total Mangel paa Mod. I det gamle Evropa træffer man yderst faa Mennesker som tænker dristigt; man skal helt op til en Mand som Digteren *Maurice Maeterlinck* for at høre et Udbrud som dette: »Har Menneskeheden ikke levet længe nok til at være klar over at det altid er den yderliggaaende Ide som har Ret?« Langt de fleste er blevet stikkende i den almindelige Demoralisations Sump hvor alt er Haabløshed eller Galgenhumor, som naar man kalder sig selv for Spiller og Tilhænger af Tærningkast der aldrig giver Gevinst. Priset være det Mod som gør Livets Indsats større. *Jøderne* har et Ideal, et »Guds Rige« her paa Jorden; alle de andre har lagt Paradisets Have bag sig i Fortiden, ikke foran sig i Fremtiden, de føler sig forbandede, ikke som Livets Udvalgte.

En Betingelse for det nye Samfund er det endelig at:

6) Den revolutionære Regering træder tilbage uden at nogen ny Regering sættes i Stedet.

*) *Maeterlinck*.

**) *Harald Tandrup*.

Hermed er Menneskene igen bragt ind paa den Vej de vandrede for de gav sig Herrer; de forsøger igen at leve i Tro paa sig selv og paa Arbejdet. De behøver ikke at frygte for at det er noget nyt de har vovet sig ud paa; det er en ældgammel Levevis, beriget med alle vor Tids tekniske Fremskridt, forlængst prøvet af andre. I Meksiko lever den Dag i Dag 400,000 Mennesker paa denne Vis, tilmed omgivet af Statssamfund i den gamle desperate Form.

Den revolutionære Regerings Konsekvens er dens egen Ophævelse saa snart den har styrtet det gamle Statssystem og vist Vejen til det nye Samfund. Giver den sig til at eksperimentere med »Proletariatets Diktatur« og »den socialistiske Stat«, er den i Modsigelse med selve Revolutionens Ide, skaber nye Herrer og nye Slaver og revolutionerer intet. Enhver Revolution er provisorisk; kun Menneskenes Trang til revolutionær Tænkning er varig.

Jeg indsendte mit Forslag til Folkekommissærerne. Et Par Dage efter fik jeg Meddelelse om at jeg var slettet som Medlem af Udvalget for de internationale Forbindelser. Der blev ikke anført nogen Grund. Derimod blev det betydet mig at jeg ikke længer kunde blive boende i Regeringsbygningen. Jeg er atter husvild.

Der er givet Ordre til at nedrive alle Træhuse i Hovedstaden for at skaffe Brændsel. Det rige Materiale i Skove og Moser kan paa Grund af Transportvanskeligheder ikke udnyttes. Naar et gammelt Træhus nedrives bliver der noget at varme sig ved; men der bliver samtidig flere Mennesker kastet paa Gaden hvor man overhovedet ingen Varme finder.

Paa alle Banegaarde har Politiet ladet opslaa: »Man bedes vogte sig for Lommetyve.« Hvor besynderligt at denne Advarsel fra det gamle Samfunds Dage er fulgt med over i et Samfund som erklærer at det har gjort Revolution. Pigtraaden om Ejendommen synes at tage til i Stedet for at

tage af. Er der i det hele taget sket nogen Forandring fra den Tid da man sagde: »En Indbrudstyv arbejder ogsaa.«*)

— — —

Fra Provinsen meldes at Bønderne fodrer Svin med Kartofler. Samtidig er der sultende Mennesker rundt om i Købstæderne. Skønt Funktionærvæsenet er bleven mangedoblet, eller maaske netop paa Grund deraf, kan man ikke fordele Føden rigtigt mellem Svin og Mennesker.

— — —

Der er udstedt Forbud mod stærke Drikke; alle offentlige Lokaler skal lukke Kl. 11 Aften. Følgen er at Folk drikker i Smug og værre end før. Endvidere er der nedsat en overordentlig Kommission til Bekæmpelse af Kontrarevolutionen; antagelig vil den have samme Virkning som Spiritusforbudet. Der er i det hele taget nedsat en Mængde Kommissioner; saadan er der en som skal bekæmpe Nedgangen i Pengenes Værdi, hvad der er ganske haabløst. Imedens denne Valuta Kommission har arbejdet er der af sig selv opstaaet en ny Valuta; det er Salt. Her er nemlig Mangel paa Salt, og Folk har hurtigt opdaget at for en Haandfuld Salt kan man faa mere end for en Haandfuld Penge. Der betales 400,000 Seddel Dalere for en Frakke — Metalpengene er forsvundne — for en Pakke Salt kan man faa Tøj til en hel Familie. Men Regeringen har Tyrkertro paa den socialistiske Stat og bliver ved med at trykke Pengesedler, prisregulere, organisere og regere. Ingen har Tro paa at Menneskene kan regere sig selv.

Samfundet er rigt; men Staten bliver fattigere og fattigere. Dens Gæld er enorm; en lærd Professor**) har regnet

*) *Knut Hamsun.*

**) *Professor L. V. Birck.*

ud at alene Forrentningen vil tage 1000 Aar, hvis den udbetales i 1 Mark Sedler med 60 Sedler i Minuttet. Men Staten opretholdes ved et Kompromis, siger han; »de Rige finder sig i Statsmagten og dens utaalelige Militærudgifter, mod at Staten yder dem Sikkerhed og Beskyttelse for deres Erhverv (hermed mener Professoren Sikkerhed og Beskyttelse for Lønarbejdet); Underklassen paa den anden Side har opgivet sin Mistænksomhed mod Statsmagten og fundet sig i den, fordi Statsmagten bestak den med sociale Love og Understøttelser.« Staten der laver falske Penge og Sedler, for ingen af Delene har den angivne Værdi, holder sig altsaa oppe ved et gennemført Kæltringeri til alle Sider. Dens Undskyldning, at den hviler paa den almindelige Valgret, gælder ikke; for Valgretten er hvad man med et moderne Ord kalder Bluff. Den er de Faa og Stores Opfindelse til at holde de Mange og Smaa nede. Valgretten er Kæltringeri sat i System.

— — —

At der ingen virkelig Revolution har fundet Sted fremgaar tydeligt af at den saakaldte Revolution ikke har været andet end Klassekamp, altsaa Kamp om Magten, ganske som før. En af Folkekommisærerne indrømmer det aabent; han har udtalt:*) »Vi har begaaet en alvorlig Fejl ved at lægge saa megen Vægt paa Klasserne; en Samfundsklasse er ikke andet end en Organisme uden Intelligens, Mening eller Handlekraft. Klassens Handlinger er altid blottede for sund Sans, thi de er ikke baserede paa Forudseenhed. Klassen er som et mægtigt Bløddyr der kæmper med samme Energi mod en ubetydelig Fjende som mod en stærk Fjende der virkelig truer dens Eksistens . . . Vor Indsats paa det kollektive Partiinstinkt var en Fejl . . . Vi har ladet os rive med af Sejrens og Magtens Bølge.« Til Slut indrømmer han at Eksperimentet med »den socialistiske Stat« er mislykket.

*) *Lenin.*

Ja, en Kalv med to Hoveder er ikke levedygtig; Socialismen er et, Staten noget andet.

— — —
Regeringen meddeler at den har i Sinde at udstede et Forbud mod Brugen af store Bogstaver; alt skal skrives med Smaat. Ingen maa mere forlade sit Opholdssted eller skifte Profession uden Tilladelse. Staten fradrager Arbejdernes Fagforeningskontingent i Lønnen.

— — —
Jeg har faaet Ordre til at forlade Hovedstaden og tage Ophold i en lille By fire Mil borte. De har forbudt mig at tale og skrive . . .

* * *

Her ender Dagbogen; dens Forfatter blev fængslet og forsvandt i Skyggen.

Nogen Tid efter vendte Kongefamilien tilbage til Rumpenheim. Om Aftenen var hele Byen illumineret og Kanonerne gik af: Bum! og Soldaterne præsenterede Gevær. Det var en Folkefest! Kongen og hans Statsminister gik ud paa Slotsaltanen for at lade sig se og faa nok en Gang Hurra.

Utopisten hørte ikke noget til alt det, for ham havde de taget Livet af.

Af
J. J. Ipsen
er tidligere udkommet:

Slip Menneskene løs!

1910

(Gjellerups Forlag)

**Socialdemokraterne er Anti-
socialister**

1918

Breve fra Utopister

1919

Anarkisten Hans Jæger

1920

Valgdags-Svindelen

1920

Den franske Revolution

1921

Om kort Tid udkommer:

Filosofi for Alle

Rud. Ehbrecht. Adelgade 16. København.